

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ СУМСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра адміністративного, господарського права та фінансово-економічної
безпеки

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

зі спеціальності 081 «Право»

Тема: «Адміністративно-правові засади протидії митній злочинності в
Україні»

Завідувач кафедри _____ д.ю.н., доцент Гаруст Ю.В.
(підпис)

Керівник проекту _____ д. ю. н., доцент, заслужений юрист України
(підпис) Резнік О. М.

Виконавець студент групи Ю.м-91 _____ Полянська Є. А.
(підпис)

Суми 2020

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	3
ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ПРОТИДІЇ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	8
1.1. Характеристика митної злочинності.....	8
1.2. Сутність та класифікація адміністративно-правових заходів протидії митній злочинності в Україні	18
РОЗДІЛ II. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ, ЩО ПРОТИДІЮТЬ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	30
2.1. Органи загальної компетенції.....	30
2.2. Органи спеціальної компетенції.....	39
РОЗДІЛ III. УДОСКОНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ПРОТИДІЇ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ.....	57
3.1. Зарубіжний досвід протидії митній злочинності.....	57
3.2. Напрями удосконалення протидії митній злочинності в Україні.....	70
ВИСНОВКИ	79
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	84

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

МК України – Митний кодекс України

СНД – Співдружність Незалежних Держав

Держмитслужба – Державна митна служба України

СОТ – Світова організація торгівлі

ВМО – Всесвітня митна організація

ГУАМ – Організація за демократію та економічний розвиток ГУАМ

ЄС – Європейський Союз

OLAF – Бюро Європейської комісії з питань боротьби з шахрайством

США – Сполучені Штати Америки

ICE – Митно-прикордонна служба США

HSI – Дирекція розслідування національної безпеки

ERO – Дирекція операцій з примусу та вивезення

OPLA – Дирекція офісу головного юридичного радника

M&A – Дирекція управління та адміністрування

ВСТУП

Національна безпека є невід'ємний елементом для функціонування та розвитку сильної конкурентоспроможної держави. Сама ж національна безпека є багатокomпонентною та системною, державна влада повинна прикласти максимально зусиль, щоб національна безпека нашої держави була як єдиний потужний механізм з відсутніми прогалинами у будь-якій сфері. Але на жаль, сучасний її стан зовсім інший, тому на сьогодні забезпечення стабільності національної безпеки є одним із головних завдань кожної гілки влади України.

Митна сфера є одним із компонентів національної безпеки, яка загалом відображається й на економічному розвитку держави, й на її міжнародному становищі. Тому й не дивно, що вона зазнає чи не найбільше злочинних посягань. З розвитком й зміною суспільних відносин, змінюються й правопорушення в митній сфері, влада держави не завжди встигає швидко реагувати на них та застосовувати заходи протидії. Проаналізувавши статистичні дані щодо митних правопорушень за останні роки, ми зробили висновок, що їх кількість кожен рік зростає, а також зростає сума збитків завдана бюджету держави. Враховуючи глобалізаційні процеси та євроінтеграційний напрямок, а також прагнення України до зайняття впевненої позиції на міжнародному ринку, нашій державі слід здійснювати ефективну політику в даній сфері.

Реалізація державної політики покладається на певні органи, що здійснюються її за допомогою певних засад та заходів. Найчисельнішою у даному випадку є саме адміністративна сфера, бо найефективніша реалізація політики можлива за допомогою взаємодії державних органів та застосуванні адміністративно-правових заходів з метою попередження, усунення певних правопорушень та притягнення до відповідальності у разі їх вчинення.

Ступінь розробленості теми в юридичній літературі. Загалом питання адміністративно-правових засад протидії митній злочинності в Україні не є дослідженим у повному обсязі. Проте питання злочинності, у тому числі митної злочинності були й є предметом наукових досліджень таких вчених як Додін Є. В., Пашко П. В., Лановенко І. П., Куц В., Дмитрів В. І., Долженков О. Ф. тощо.

Науково-теоретичною базою цієї кваліфікаційної роботи слугували праці таких відомих вчених і науковців, як Додін Є. В., Грянка Г. В., Галинська К. Ю., Ткаля О., Ківалов С. В., Мельник І. В., Коломоєць Т. О., Алфьоров С. М., Рогульський С. С., Бостан С. К., Скакун О. Ф., Ткач І. В., Приймаченко Д. В., Ченцов В., Комзюк В. Т., Базилевич В. Д., Золотніков О. С., Галанюк Я. С., Михайлова Ю. О., Комзюк В., Капітанець С. В., Кузняк Б. Я., Свічкарь В. А., Петрова І., Калашников В. М., Войтенко І. С., Мазурець О. О., Куліш А. М., Антонов К. В. тощо.

Метою роботи є дослідження адміністративно-правових засад протидії митній злочинності в Україні.

Відповідно до поставленої мети, ми виділили такі **завдання**:

1. Охарактеризувати митну злочинність.
2. Визначити сутність та класифікувати адміністративно-правові заходи протидії митній злочинності в Україні.
3. Дослідити адміністративно-правовий статус органів, що протидіють митній злочинності в Україні.
4. Проаналізувати зарубіжний досвід протидії митній злочинності.
5. Визначити напрями удосконалення протидії митній злочинності в Україні.

Предметом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час протидії митній злочинності в Україні та ґрунтуються на адміністративно-правових засадах.

Об'єкт дослідження – адміністративно-правові засади протидії митній злочинності.

Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи, які використовувалися для досягнення поставленої мети. Аналітичний і логічний методи дозволили здійснити відбір та аналіз інформації. Історично-правовий метод допоміг проаналізувати становлення митних органів в Україні. Методи порівняння та аналогії застосовувалися в процесі дослідження зарубіжного досвіду. При тлумаченні норм міжнародних, законодавства України та зарубіжних країн, використовувалися формально-юридичний, системний методи пізнання, дедукція та індукція.

Практичне значення роботи полягає в тому, що основні її результати використані в держбюджетній темі «Розробка методики взаємодії правоохоронних органів України щодо протидії легалізації злочинних доходів» (номер державної реєстрації № 0120U100474).

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що робота є комплексним дослідженням адміністративно-правових засад протидії митній злочинності в Україні. Так, *уперше*:

- сформульовані ознаки митної злочинності;
- надане визначення поняттю «адміністративно-правові заходи протидії митній злочинності»,

удосконалено:

- визначення поняття «митна злочинність», «адміністративно-правовий примус»;
- основні ознаки адміністративно-правових заходів;
- класифікацію адміністративно-правових заходів протидії митній злочинності,

дістали подальшого розвитку:

- дослідження взаємодії митних органів з іншими органами апарату держави;
- напрями удосконалення адміністративно-правових засад протидії митній злочинності в Україні.

Апробація результатів дослідження здійснена:

- Горобець Н. С., Полянська Є. А. Митна злочинність: поняття та проблеми правового визначення в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2020. № 3.

- Резнік О. М., Полянська Є. А. Реформування органів із забезпечення фінансово-економічної безпеки України враховуючи європейський досвід. Реформування правової системи в контексті євроінтеграційних процесів: матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції: у 2-х ч. (м. Суми, 21–22 травня 2020 року) / редкол.: А.М. Куліш, О.М. Резнік. – Суми: Сумський державний університет, 2020. – Ч.2 – С. 26-28.

Структура роботи обумовлена її метою і завданнями та складається з вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає 93 сторінки (з них 84 – основного тексту). Список використаних джерел розташований на 10 сторінках, всього 100 найменувань.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПРАВОВИХ ЗАХОДІВ ПРОТИДІЇ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

1.1. Характеристика митної злочинності

Україна є суверенною та незалежною державою. В умовах сучасної світової політики влада повинна бути в змозі забезпечити непорушність цих двох ознак. Враховуючи радянське минуле нашої країни, та перехід її до ринкової економіки, Україна зіткнулася з низкою проблем, які завзято намагається вирішити вже протягом 29 років.

Для кожної країни визначальним є її економічний стан. Проте на жаль, ця сфера є й найбільш уразливою від злочинних посягань. Серед яких: тіньова економіка, порушення податкового законодавства, порушення правил конкуренції, монополізація, кіберзлочинність, злочини у банківській сфері, шахрайство, рейдерство тощо. На жаль, цей перелік не перестає поповнюватися новими видами злочинів проти національної економіки.

Проте нашу увагу привернула саме митна злочинність. По-перше, історичне її виникнення сягає ще часів перших держав. По-друге, за такий тривалий строк так й не знайдені шляхи її повного усунення. По-третє, цей вид злочинів має вплив не тільки на економічну безпеку країни, а на інші галузі (соціальну, фіскальну, міжнародну тощо). По-четверте, постійне зростання частки цих злочинів. По-п'яте, ця проблема є не національною (локальною), а міжнародною, стосується щонайменше двох країн, а іноді й більше.

Задля того, щоб надати характеристику митній злочинності, визначимо що взагалі являє собою митна справа, митна політика.

В Україні діє Митний кодекс України, що регулює основні питання в даній сфері. Відповідно до статті 1 МК України законодавство України з питань митної справи складається з Конституції України, цього Кодексу, інших законів України, що регулюють питання, зазначені у цьому Кодексі, з

міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також з нормативно-правових актів, виданих на основі та на виконання цього Кодексу та інших законодавчих актів.

А згідно статті 7 МК України митна справа являє собою встановлені порядок і умови переміщення товарів через митний кордон України, їх митний контроль та митне оформлення, застосування механізмів тарифного і нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, справляння митних платежів, ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності, здійснення відповідно до закону державного контролю нехарчової продукції при її ввезенні на митну територію України, запобігання та протидія контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил, організація і забезпечення діяльності митних органів та інші заходи, спрямовані на реалізацію державної митної політики, становлять митну справу [1].

Проте в МК України не міститься визначення митної політики.

Звертаючись до офіційного веб-сайту Міністерства фінансів України, державну митну політику можна визначити як систему принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки. Державна митна політика є складовою частиною державної економічної політики. При цьому одними із пріоритетних напрямів митної політики визначають: сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур; захист суспільства, громадського здоров'я і безпеки навколишнього природного середовища та боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів та зброї; підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва [2].

З кінця XIX й до 20-х рр. XX ст. домінуючою була думка щодо недоцільності виділення митної політики як самостійної складової політики держави. Так, відомі дослідники політологічної науки – Б. М. Чичерін, П. В.

Струве, М. Н. Соболев, М. М. Шапошников та інші – опрацювали наукові підходи, відповідно до яких торговельна та митна політика були складовими зовнішньої і внутрішньої політики держави. Так, у довідковій юридичній літературі тих часів під митною політикою розуміли сукупність заходів держави в галузі обкладення митом, спрямованих на регулювання товарообміну даної держави з іноземними державами [3, с. 49].

У свою чергу Сандровський К. К. вважав, що митна політика відіграє лише службову, допоміжну роль, тому визначив митну політику як систему заходів, спрямованих на забезпечення охорони державних кордонів і виконання зовнішньоекономічної програми держави в міжнародному спілкуванні через засоби митного регулювання, тобто державного впливу на сферу митних відносин [4 с. 48].

При цьому К. К. Сандровський зауважив, що митна політика не зводиться лише до техніки митної справи, до власне митних заходів на кордоні чи в зв'язку з його перетином (огляд і випуск вантажів, нарахування мита тощо). Це поняття ширше, воно охоплює різні сторони діяльності держави у сфері зовнішньоекономічних зв'язків [5, с.4].

Козирін О. М. вважає, що митна політика є цілеспрямованою діяльністю держави щодо регулювання зовнішньоторговельного обміну (обсягу, структури й умов експорту та імпорту) через установлення відповідного митного режиму переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон [6, с. 24].

Дещо відрізняється думка Габричидзе Б. М., що визначає митну політику як систему політико-правових, економічних, організаційних та інших широко-масштабних заходів у сфері митної справи, направлених на реалізацію та захист внутрішньо- і зовнішньоекономічних інтересів з метою динамічного здійснення політичних та соціально-економічних перетворень в умовах формування ринкових відносин [7,с. 10].

С.В. Ківалов і Б.А. Кормич у підручнику «Митна політика України» зазначають, що митна політика –це складова внутрішньої і зовнішньої

політики, яка визначає зміст діяльності держави та її компетентних органів у сфері регулювання зовнішньоекономічних відносин та організації митної системи і має на меті захист національних інтересів, національної безпеки й економічного суверенітету держави [8, с. 9].

Деякі з науковців розглядають митну політику не як частину державної політики, а як частину громадського життя [9, с. 91; 10, с. 14; 11, с. 13].

Ми підтримуємо думки науковців, що здійснення митної політики є пріоритетним завданням будь-якого державного утворення, але соціальне значення подібної діяльності, її об'єм та зміст постійно змінюються та носять тимчасовий характер. Тобто її вплив на стан суспільних відносин в державі має непередбачений характер, оскільки вона під тиском суб'єктивних та об'єктивних обставин може різко змінювати свої орієнтири, а також форми, методи та заходи їх досягнень [12, с. 365].

Отже, визначення терміну «митна справа» не слід обмежувати лише тією дефініцією, що надає законодавець, ця сфера не може бути чітко визначена, і враховуючи сучасні трансформації вона постійно змінюється, до неї також можна віднести й інформаційне, підприємницьке, міжнародне співробітництво тощо.

Не дивно, що якщо є певні правила, а тим паче встановлені та закріплені законодавцем норми, то є й їх порушення. Термін «митна злочинність» є відносно новим у правовій науці, тому у законодавстві України є ще не закріпленим. Перед тим, як говорити про порушення, тобто небезпеку у певній сфері, слід звернути увагу, а що саме вважається безпекою.

Для дослідження цього питання звернемося до праці Пашка П. В. «Митна безпека», де розкривається зміст поняття «митна безпека». Насамперед, мету системи митної безпеки автор визначає як досягнення усталеної та передбаченої роботи митної служби, достатнього рівня сприяння зовнішньоекономічній діяльності в нестабільних зовнішніх і внутрішніх умовах, забезпечення зниження ризиків, а також виявлення та нейтралізації

ризик-чинників, які безпосередньо впливають на стан реалізації митної справи й опосередковано – на зовнішньоекономічну діяльність та її ефективність. А поняття «митна безпека» трактує як комплекс (система) ефективних економічних, правових, політичних та інших заходів держави, суспільства й людей щодо захисту інтересів (у тому числі, інтересів власності) народу та держави у зовнішньоекономічній сфері і, зокрема, у митній сфері [13, с. 73].

Щодо поняття «митна злочинність», то воно є відносно новим у правовій науці, тому не дивно, що воно поки що не знайшло свого закріплення в законодавстві України. Оскільки ми вже з'ясували, що являє собою митна справа, пропонуємо розглянути іншу складову поняття «митна злочинність», а саме категорію «злочинність».

Традиційно під злочинністю розуміють історично мінливе, соціальне явище, яке являє собою систему передбачених кримінальним законом діянь, що вчиняються на певній території або серед членів певних соціальних груп упродовж певного проміжку часу [14].

У Енциклопедії сучасної України злочинність визначена як суспільно небезпечне явище, яке охоплює всю сукупність посягань на суспільні відносини, що охороняються кримінальним законодавством у певному просторі й часі [15].

Так Куц В. пропонує визначити злочинність як невід'ємну, обумовлену внутрішньою і зовнішньою детермінацією еволюційно мінливу схильність людей та їх спільнот до деструктивності у формі кримінальних правопорушень, а також реальні прояви останньої, що піддаються кількісній та якісній інтерпретації [16, с. 38].

Закалюка А. П., відомий український кримінолог, вважає, що злочинність це феномен соціального життя у вигляді неприйнятної і небезпечної для суспільства масової, відносно стійкої, різнозумовленої кримінальної активності частини членів цього суспільства [17, с. 139].

Проаналізувавши надані визначення, ми бачимо, що термін злочинність використовується у кримінальному праві. Проте розглядаючи адміністративно-правові засади митної злочинності, ми застосували саме це визначення через системність та небезпеку цих правопорушень.

Зіставляю визначення «митної справи» та «злочинності» охарактеризуємо митну злочинність.

Митні злочини — це особлива та специфічна група злочинів, тому відносно них кримінальна політика нашої держави вимушена знайти також специфічні, адекватні цим злочинам заходи (засоби, методи) протидії [12, с. 370].

Порушення митних правил (або як визначають ці дії міжнародні конвенції з питань митної справи – порушення митного законодавства) – це митна злочинність та митна деліктність, що займає особливе місце в системі протиправної поведінки, загрожує не тільки національній, але й міжнародній безпеці, незалежно від того, скоєні ці діяння транснаціональними організованими злочинними угрупованнями або однією фізичною особою; резидентом чи нерезидентом нашої країни тощо [18, с. 80].

На думку Дмитріва В. І. під митною злочинністю необхідно розуміти суспільно небезпечну діяльність, яка несе загрозу економічній безпеці держави, вчиняється суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності з метою одержання економічних вигод і передбачає юридичну відповідальність [19].

Навіть МК України визначає, що порушення митних правил є адміністративним правопорушенням, яке являє собою протиправні, винні (умисні або з необережності) дії чи бездіяльність, що посягають на встановлений цим Кодексом та іншими актами законодавства України порядок переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України, пред'явлення їх митним органам для проведення митного контролю та митного оформлення, а також здійснення операцій з товарами, що перебувають під митним контролем або контроль за якими покладено на митні органи цим Кодексом чи іншими

законами України, і за які цим Кодексом передбачена адміністративна відповідальність [1].

У 2000 році Україна приєдналась до Міжнародної конвенції про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства, стаття 1 якої говорить, що порушенням митного законодавства є будь-яке порушення або спроба порушення митного законодавства [20].

На думку Додіна Є. В., з якою ми погоджуємося, митну злочинність та її ріст визначають такі особливості:

- 1) форсована лібералізація зовнішньоекономічної діяльності;
- 2) відсутність ефективного контролю з боку правоохоронних відомств за походженням та рухом капіталів через митний кордон України;
- 3) здійснення державою протекціоністської митної політики шляхом введення непомірно високих ставок ввізного мита;
- 4) низька ступінь інформованості громадян про митні процедури та правила здійснення зовнішньоекономічних угод;
- 5) невизначений статус та прозорість кордонів між державами, які входять до СНД, та країнами Європейського Союзу;
- 6) широкі можливості для здійснення транзитних операцій, що виникли як наслідок краху системи соціалізму та кримінального правосуддя в країнах так званого «соціалістичного табору»;
- 7) масова інтеграція населення, яка є джерелом для скоєння контрабанди та інших митних злочинів на території ряду країн;
- 8) відсутність в актах міжнародного права і національному кримінальному законодавстві норм про відповідальність за легалізацію злочинних доходів з використанням офшорних компаній й зон, розташованих і створених на території ряду країн;
- 9) поява нових форм та видів організованих злочинів, в результаті чого правоохоронні органи, в тому числі митні, стикаються зі значними труднощами припинення діяльності злочинних організацій. Такі причини та

умови митної злочинності та митної деліктності не можуть не обумовити застосування щодо їх протидії не тільки визначеними кримінологічною наукою засобами, а й загально-соціальні запобігання злочинності, соціально-кримінологічне запобігання, індивідуальне запобігання тощо, але й інших специфічних прийомів, заходів та методів, що адекватно сутності та характерним ознакам того чи іншого напрямку протиправної поведінки. Тому цілком погоджуючись з авторами підручника «Кримінологія», що запобігання злочинності – це сукупність різноманітних видів діяльності і заходів у державі, спрямованих на вдосконалення суспільних відносин з метою усунення негативних явищ та процесів, що породжують злочинність або сприяють їй, також недопущення вчинення злочинів на різних стадіях злочинної поведінки, слід звернути особливу увагу на специфіку попередження митної злочинності та митної деліктності [18, с. 83].

Узагальнюючи наданні визначення «митної злочинності», можна визначити такі її ознаки:

- являє собою протиправні, винні діяння;
- посягає на відносини, що становлять митну справу (митну політику)

України;

- караність;
- високий ступінь небезпечності;
- транснаціональний характер;
- динамічність (постійно змінюється).

Виходячи з вищевикладеного можна зробити висновок, що законодавець України використовує поняття «порушення митних правил». Подібна ситуація також в законодавстві держав СНД, де закріплено поняття «митне правопорушення» та «порушення митного законодавства». Водночас якщо звернути увагу на Міжнародну конвенцію про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства, то під це поняття підпадає будь-яке порушення чи спроба порушення митного законодавства, тобто діяння, за які може бути

передбачено настання як адміністративної так і кримінальної відповідальності. Водночас поняття «порушення митного законодавства» не відображає рівня суспільної небезпеки та політику держави щодо таких протиправних діянь.

Загалом ми пропонуємо митну злочинність поділити залежно від видів відповідальності, що передбачена, а отже кримінальна та адміністративна. У свою чергу відповідно до МК України існують такі види порушень митних правил, за які передбачена адміністративна відповідальність:

1. Порушення режиму зони митного контролю.
2. Неправомірні операції з товарами, митне оформлення яких не закінчено, або з товарами, що перебувають на тимчасовому зберіганні під митним контролем, або з транспортними засобами особистого користування, тимчасово ввезеними на митну територію України чи поміщеними у митний режим транзиту.
3. Недоставлення товарів, у тому числі транспортних засобів особистого користування, транспортних засобів комерційного призначення та документів до митного органу призначення, видача їх без дозволу митного органу або втрата.
4. Порушення порядку проходження митного контролю в зонах (коридорах) спрощеного митного контролю.
5. Недекларування товарів, транспортних засобів комерційного призначення.
6. Пересилання через митний кордон України у міжнародних поштових та експрес-відправленнях товарів, заборонених до такого пересилання.
7. Перешкоджання посадовій особі митного органу в доступі до товарів, транспортних засобів, документів.
8. Неподання митному органу звітності щодо товарів, які перебувають під митним контролем

9. Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності.

10. Порушення встановленого законодавством порядку ввезення товарів на територію вільної митної зони, вивезення товарів за межі цієї території та/або встановленого законодавством порядку проведення операцій з товарами, поміщеними в режим вільної митної зони.

11. Порушення порядку зберігання товарів на митних складах та здійснення операцій із цими товарами.

12. Порушення порядку або строків розпорядження товарами, розміщеними у магазині безмитної торгівлі.

13. Порушення порядку здійснення операцій з переробки товарів.

14. Перевищення строку тимчасового ввезення товарів, у тому числі транспортних засобів особистого користування, транспортних засобів комерційного призначення або строку тимчасового вивезення товарів чи втрата транспортних засобів.

15. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів, транспортних засобів комерційного призначення через митний кордон України поза митним контролем.

16. Переміщення або дії, спрямовані на переміщення товарів через митний кордон України з приховуванням від митного контролю.

17. Зберігання, перевезення чи придбання товарів, транспортних засобів комерційного призначення, ввезених на митну територію України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю.

18. Дії, спрямовані на неправомірне звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру, а також інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів [1].

1.2. Сутність та класифікація адміністративно-правових заходів протидії митній злочинності в Україні

Державна політика спрямована на врегулювання найважливіших сфер суспільного життя, у тому числі й митну сферу. Митна сфера є важливою й для держави в цілому, її суверенітету та економічного розвитку. Тому державна влада приймає низку нормативно-правових актів для врегулювання цієї сфери та застосовує велику кількість заходів, що допомагають здійснювати ефективну державну політику.

Для більш повного розуміння адміністративно-правових заходів протидії митній злочинності в Україні, розберемося спочатку з таким поняттям як «адміністративно-правовий захід». Дане поняття не є новим, проте на правовому рівні відсутнє закріплення його визначення, воно було й є предметом дослідження праць багатьох науковців. Слід відмітити, що науковці звертаються до нього при дослідженні правопорушень у важливих сферах суспільного життя (наприклад, одним із найпоширеніших є корупція). При розгляді даного питання науковці часто ототожнюють поняття «адміністративно-правовий захід» з такими поняттями як «адміністративно-правовий вплив», «адміністративно-правовий примус», «адміністративно-правове регулювання» тощо, і це є проблемою, бо через це предмет дослідження або вивчається не повністю, або ж навпаки значно виходять за його межі.

Звертаючись до академічного тлумачного словника української мови, ми бачимо, що слово «заходи» розуміється як сукупність дій або засобів для досягнення, здійснення чого-небудь [21, с. 280].

Щодо адміністративно-правових заходів, то так, наприклад, Грянка Г. В., досліджуючи питання поняття та класифікації адміністративно-правових заходів протидії корупції, під адміністративними заходами боротьби з корупцією пропонується розуміти урегульовані нормами права взаємопов'язані між собою дії компетентних органів держави та їх посадових осіб, за допомогою яких забезпечується боротьба з корупцією, та які носять

владно-розпорядчий характер. Та робить висновок, що всі адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією можна поділити на дві групи:

1) заходи адміністративного примусу, що включають в себе: заходи адміністративного попередження; заходи адміністративного припинення та адміністративну відповідальність за вчинення корупційних діянь та інших правопорушень, пов'язаних з корупцією;

2) організаційно-правові заходи боротьби з корупцією [22].

Галинська К. Ю. досліджувала адміністративно-правові заходи забезпечення інформаційного правопорядку та дійшла висновку, що це законодавчо закріплена сукупність взаємопов'язаних заходів владного впливу компетентних органів держави організаційно-правового та спеціального характеру, які спрямовані на забезпечення захисту інформаційного правопорядку, інформаційної безпеки та інформаційних прав і свобод держави, суспільства, людини та громадянина [23, с. 117].

Ткаля О. вважає, що адміністративно-правові заходи це система прийомів і способів здійснення адміністративно-правового впливу держави у сфері охорони важливих для суспільства відносин, благ та інтересів, забезпечення правомірної поведінки. Адміністративно-правові заходи, будучи соціально-спрямованою діяльністю держави, її органів та їх посадових осіб, громадських організацій та органів місцевого самоврядування (їх посадових осіб), спрямовані, в першу чергу, на запобігання адміністративних правопорушень, виявлення причин та умов вчинення адміністративних проступків, ліквідацію факторів, які сприяли формуванню антигромадської установки особи, ліквідацію адміністративної деліктності як соціального явища, і забезпечення прав і свобод громадян. Адміністративно-правові заходи є сукупністю владних, правообмежувальних за змістом психологічних або фізичних дій, які застосовують посадові особи державних органів на основі адміністративно-правових норм українського законодавства. Ці дії вчиняються незалежно від волі і бажання суб'єктів

адміністративних правовідносин і передбачають спонукання відповідних осіб виконувати встановлені правила та адміністративні процедури [24, с. 437].

Автори підручника «Адміністративна діяльність» під адміністративно-правовими заходами мають на увазі встановлені законами або іншими нормативними актами способи впливу на відносини у сфері громадського порядку, що застосовуються уповноваженими на те органами (посадовими особами) з метою надійного забезпечення громадського порядку, запобіганню і припиненню правопорушень та притягнення порушників до відповідальності [25, с. 187].

Найчастіше виникає ототожнення дефініцій таких понять як «адміністративно-правовий захід» та «адміністративно-правовий примус», але адміністративно-правовий примус та адміністративно-правові заходи співвідносяться між собою як частина та ціле, оскільки адміністративно-правові заходи не тільки примусові заходи адміністративного впливу, а ще й містять цілий комплекс заходів організаційно-правового характеру, які спрямовані на невизначене коло осіб, заходи з організації комплексної діяльності щодо виявлення правопорушень та усунення їх причин та умов, вироблення стратегічних, тактичних та методологічних завдань означеної діяльності та створення умов для правомірного функціонування державного апарату [24, с. 240].

Узагальнюючи, можна виділити такі ознаки, що характеризують адміністративно-правові заходи:

— відбуваються у відповідності до національного законодавства (підстави та порядок застосування чітко регламентується нормативно-правовими актами);

— застосовуються державою для охорони суспільних відносин (державні органи та посадові особи наділені повноваження щодо застосування);

- обов'язковий, примусовий, владний характер (застосовуються визначеним суб'єктом до інших осіб, незалежно від їх волі, у визначеному законодавством випадку);
- мета: попередження та припинення правопорушень;
- особливий суб'єктний склад (широке коло органів та посадових осіб, що можуть застосовувати заходи до широко кола осіб, при цьому можуть застосовуватись не тільки до правопорушників, а й до інших громадян);
- системний характер (усі прийоми і способи є збалансові між собою для досягнення мети);
- багатоцільова спрямованість (забезпечення правомірної поведінки, попередження та припинення правопорушень, покарання);
- мають профілактичну функцію.

Отже, на нашу думку, адміністративно-правові заходи протидії митній злочинності – це сукупність прийомів і способів, що застосовують уповноваженими державними органами і їх посадовими особами, у відповідності до законодавства, у сфері суспільних відносин, що виникають з приводу митної злочинності. Тому до адміністративно-правових заходів відносяться: заходи адміністративно-правового примусу та заходи організаційно-правового характеру.

У правовому полі відсутнє визначення поняття «адміністративно-правовий примус», а у науковому полі – їх безліч, науковці не мають єдиного підходу до його визначення. Розглянемо деякі з визначень тих науковців, що стали підґрунтям для наступних досліджень:

Ківалов С. В. під адміністративним примусом розуміє вид державного примусу, який застосовується правомочними державними органами (посадовими особами) з метою попередження та припинення адміністративного проступку, а також забезпечення притягнення винного до адміністративної відповідальності [26, с. 221].

А Мельник І. В. зокрема вважає, що адміністративний примус – це застосування органами державного управління (а також судами, суддями), а у випадках делегування відповідних державно-владних повноважень – громадськими організаціями встановлених законом заходів, що полягають у спонуканні до виконання громадянами, посадовими особами юридичних обов'язків з метою припинення протиправних дій, притягнення до відповідальності за адміністративні проступки або в ім'я забезпечення громадської безпеки [27, с. 9].

Натомість Коломєць Т. О. робить висновок, що адміністративно-правовий примус – це один із основних методів державного управління, який полягає в застосуванні уповноваженими на те органами виконавчої влади, контрольно-наглядовими органами (а в деяких, чітко визначених законодавством випадках, – і громадськими об'єднаннями (наприклад, щодо охорони громадського порядку та державного кордону)) у передбачених нормами права (переважно адміністративного права, хоча точніше було б сказати публічного права) випадках комплексу примусових заходів психічного та фізичного впливу на поведінку й свідомість осіб з метою забезпечення громадського порядку, громадської безпеки, недопущення, припинення правопорушень, притягнення винних осіб до відповідальності, а також запобігання наслідкам надзвичайних подій та їх локалізації [28, с. 134].

Більшість науковців заходи адміністративного примусу в юридичній літературі традиційно умовно поділяють на три групи:

1) адміністративно-попереджувальні заходи (перевірка документів, огляд, внесення подання про усунення причин правопорушень тощо);

2) заходи адміністративного припинення (адміністративне затримання, вилучення речей та документів, примусове лікування, відсторонення від керування тощо);

3) адміністративні стягнення (попередження, штраф, позбавлення спеціального права, адміністративний арешт тощо). При цьому, слід

зауважити, що окремі заходи можуть мати чітко визначену мету застосування або багатоцільове призначення [24, с. 243].

Не можна не погодитись з будь-яким із наведених визначень, усі вони без сумніви мають право на існування. Ми для себе робимо висновок, що під заходами адміністративного примусу слід розуміти сукупність способів й прийомів, що застосовуються уповноваженими органами, відповідно до законодавства з метою попередження, припинення правопорушень та притягнення особи, що вчинила правопорушення до відповідальності.

Звертаючись до аналогічних праць науковців, ми можемо дослідити що собою являють організаційно-правові заходи. Так, Алфьоров С. М. робить висновок, що заходи організаційно-правового характеру – це спрямовані на невизначене коло осіб заходи з організації комплексної діяльності щодо протидії певним правопорушенням шляхом виявлення й усунення її причин та умов, вироблення стратегічних, тактичних і методологічних завдань означеної діяльності та створення умов для правомірного функціонування державного апарату [29].

Зокрема Рогульський С. С. вважає, що основним організаційно-правовим заходом є створення дійової системи органів. Усі інші організаційно-правові заходи він поділяє на дві групи:

1) заходи організаційного характеру, спрямовані на поведінку осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та прирівняних до них осіб (удосконалення роботи апарату державного управління, ротацію кадрів, усунення дискримінації під час приймання на державну службу, підвищення оплати праці працівникам органів державного управління та ін.);

2) заходи, спрямовані на поведінку юридичних і фізичних осіб (проведення роз'яснювальної роботи серед громадян з метою підвищення їх правової свідомості; стимулювання громадян, які повідомляють про вчинення правопорушення тощо) [30, с. 13].

Отже, після дослідження визначення таких понять як «адміністративно-правові заходи», «заходи адміністративного примусу» та «організаційно-

правові заходи», проаналізувавши нормативно-правові акти у визначеній сфері, ми можемо охарактеризувати адміністративно-правові заходи протидії митній злочинності.

До адміністративно-правових заходів протидії митній злочинності відносяться:

1) Заходи адміністративного примусу, що у свою чергу включають:

— Адміністративно-попереджувальні заходи, а саме: перевірка документів (відповідно до Митного Кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI), особистий огляд і огляд речей (Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X), поверхнева перевірка, тимчасове обмеження доступу громадян на окремі ділянки місцевості (блокування районів місцевості, окремих споруд та об'єктів) (Закон України «Про державний кордон України» від 04.11.1991 № 1777-XI), обстеження (огляд) вантажів, багажу, транспортних засобів, зброї і боєприпасів, різних об'єктів з приводу відповідності їх різним вимогам (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), припинення або тимчасова заборона перевезення (переміщення) підконтрольних вантажів через державний кордон, запобігання та протидія контрабанді, здійснює боротьбу з порушеннями митних правил на митній території України (Положення про Державну митну службу України від 6 березня 2019 року №227) тощо.

Також відповідно до Митного Кодексу України застосовуються такі заходи щодо запобігання контрабанді як контрольовані поставки наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів, переміщення товарів під негласним контролем [1].

— Заходи адміністративного припинення: вимога припинити протиправну поведінку (Закон України «Про державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 № 661-IV), адміністративне затримання, не пов'язане із здійсненням провадження в справах про адміністративні правопорушення, зупинка транспортних засобів (Закон України «Про державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 № 661-IV), тимчасове затримання

транспортних засобів (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), доставляння порушника в поліцію, громадський пункт охорони правопорядку, приміщення виконавчого комітету селищної, сільської ради, службове приміщення воєнізованої охорони (наприклад, ст. 259 Кодексу України про адміністративні правопорушення від 07.12.1984 № 8073-X), адміністративне затримання (Митного Кодексу України від 13.03.2012 № 4495-VI), особистий огляд і огляд речей (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), вилучення речей і документів (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), припинення будь-яких спроб незаконної зміни проходження лінії державного кордону України (Закон України «Про державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 № 661-IV) тощо.

— Адміністративні стягнення: попередження, штраф, конфіскація товарів, транспортних засобів комерційного призначення - безпосередніх предметів порушення митних правил, товарів, транспортних засобів із спеціально виготовленими сховищами (тайниками), що використовувалися для приховування товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил від митного контролю (крім транспортних засобів комерційного призначення, які використовуються виключно для перевезення пасажирів і товарів через митний кордон України за визначеними маршрутами та рейсами, що здійснюються відповідно до розкладу руху на підставі міжнародних договорів, укладених відповідно до закону), а також транспортних засобів, що використовувалися для переміщення товарів - безпосередніх предметів порушення митних правил через митний кордон України поза місцем розташування митного органу [1].

2) Організаційно-правові заходи:

— Заходи організаційного характеру, спрямовані на поведінку осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та прирівняних до них осіб: Фінансування, матеріально-технічне забезпечення та розвиток інфраструктури митних органів (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), взаємовідносини митних органів з іншими органами державної

влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами підприємницької діяльності (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), міжнародне співробітництво з питань митної справи (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), правовий та соціальний захист працівників митних органів (Митний Кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI), взаємодія та здійснення обміну інформацією з державними органами, митними та іншими органами іноземних держав, міжнародними організаціями згідно із законодавством (Положення про Державну митну службу України від 6 березня 2019 року №227)

— Заходи, спрямовані на поведінку юридичних і фізичних осіб: проведення відповідно до законодавства документальних перевірок дотримання вимог законодавства з питань державної митної справи, у тому числі своєчасності, достовірності, повноти нарахування та сплати у повному обсязі митних платежів, і зустрічні звірки, організування провадження наукової, науково-технічної, інвестиційної, інформаційної, видавничої діяльності, заснування навчальних закладів, науково-дослідних установ, засобів масової інформації з питань, що належать до компетенції Держмитслужби; організування роз'яснювальної роботи щодо застосування законодавства з питань, що належать до компетенції Держмитслужби; надавання консультацій з питань практичного застосування окремих норм законодавства з питань державної митної справи відповідно до Митного кодексу України; співпраця з інститутами громадянського суспільства, забезпечення проведення консультацій з громадськістю, зокрема через громадську раду, з питань державної митної справи; здійснення прийому громадян, розгляд звернень (запитів) громадян, народних депутатів України, платників податків, органів державної влади, правоохоронних органів, органів судової влади та інших суб'єктів права на звернення з питань, пов'язаних з діяльністю Держмитслужби, та запитів щодо отримання публічної інформації; організування та здійснення кінологічного забезпечення діяльності територіальних органів Держмитслужби;

організування в установленому законодавством порядку проведення митних експертиз та дослідження і провадження експертної діяльності у Держмитслужбі та її територіальних органах (Положення про Державну митну службу України від 6 березня 2019 року №227) [31], інформування відповідних державних органів та громадян про аварії, пожежі, катастрофи, стихійне лихо та інші надзвичайні події на державному кордоні України, у прикордонній смузі та в контрольованих прикордонних районах (Закон України «Про державну прикордонну службу України» від 03.04.2003 № 661-IV) тощо.

Загалом, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, державну політику у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи є Державна митна служба України [31].

Для більш детального уявлення про функціонування Державної митної служби та застосування нею адміністративно-правових заходів, слід ознайомитися з Планом роботи Державної митної служби України на друге півріччя 2020 року. Проаналізувавши його, ми бачимо, що він поділяється на такі розділи:

Розділ 1. Організація роботи Держмитслужби щодо виконання завдань, передбачених Указом Президента України від 8 листопада 2019 року № 837/2019 «Про невідкладні заходи з проведення реформ та зміцнення держави».

Розділ 2. Організація роботи Держмитслужби та її територіальних органів у напрямі митно-тарифного та нетарифного регулювання.

Розділ 3. Організація роботи Держмитслужби та її територіальних органів у напрямі організації митного контролю.

Розділ 4. Організація роботи Держмитслужби щодо забезпечення митного оформлення.

Розділ 5. Організація роботи Держмитслужби та її територіальних органів у напрямі митних платежів та митної вартості.

Розділ 6. Організація роботи Держмитслужби з питань протидії контрабанді та порушення митних правил.

Розділ 7. Організація роботи Держмитслужби з питань організації митного аудиту.

Розділ 8. Організація роботи Держмитслужби з питань тарнетингу та профілювання митних ризиків.

Розділ 9. Організація роботи з персоналом.

Розділ 10. Організація роботи Держмитслужби у сфері запобігання, виявлення та протидії корупції.

Розділ 11. Організація роботи Держмитслужби з питань ефективності міжнародного митного співробітництва.

Розділ 12. Організація роботи Держмитслужби з питань спрощення процедур та сприяння торгівлі.

Розділ 13. Організація роботи Держмитслужби у сфері інформаційних технологій та митної статистики.

Розділ 14. Організація роботи Держмитслужби у сфері інфраструктури, держмайна та господарської діяльності.

Розділ 15. Організацій фінансової діяльності Держмитслужби, її територіальних органів.

Розділ 16. Організація діяльності Держмитслужби у сфері інформаційної політики

Розділ 17. Організація діяльності Держмитслужби у напрямі реалізації правових питань.

Розділ 18. Організація діяльності Держмитслужби у напрямі внутрішнього аудиту [32].

Більшість із заходів, що передбачені всередині кожного розділу є адміністративно-правовими. Також можна зробити висновок, що заходи адміністративного примусу мають більш практичний характер, та застосовуються при наявності певних умов, а організаційно-правові заходи є

більш поширені для забезпечення ефективного функціонування державних органів.

Так, не всі вони стосуються саме протидії митній злочинності, проте від функціонування Державної митної служби та її територіальних органів в цілому залежить стан митної політики в Україні, та стан митної злочинності в тому числі.

Також слід зауважити, що на реалізацію митної політики та протидію митній злочинності спрямована діяльність не лише митних органів, а й багатьох інших органів апарату держави. Ми вважаємо за доцільне при розгляді адміністративно-правового статусу органів, що протидіють митній злочинності в Україні, за характером компетенції поділити їх на:

1. Органи загальної компетенції – органи, що приймають участь у реалізації митної політики, проте це не є їх основною сферою компетенцій.

2. Органи спеціальної компетенції – органи, що здійснюють державну митну політику або допомагають у її здійсненні, та мають чітко визначену компетенцію.

Більш детально розглянемо їх у наступному розділі.

РОЗДІЛ II. АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИЙ СТАТУС ОРГАНІВ, ЩО ПРОТИДІЮТЬ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Органи загальної компетенції

Кожна сфера держави забезпечується функціонуванням системи органів. Не існує жодної сфери, де регулювання відбувалося б лише одним органом. Реалізація державної політики це складний механізм, який потребує злагодженої роботи усієї системи державних органів.

Звертаючись до підручників з «Теорії держави і права», ми бачимо, що одні автори державний орган трактують як одну особу або організовану групу осіб, спеціально призначені для реалізації державної влади в передбачених законом випадках [33]. А інші – як створену в установленому законом порядку організацію, що складається з однієї особи або колективу осіб, які реалізують свою компетенцію на певній території від імені держави в одній із правових форм державної діяльності, застосовуючи державно-владні повноваження [34].

Скакун О. Ф. вважає, що орган держави — частина державного апарату – група осіб або одна особа, що має юридичне визначену державно-владну компетенцію для виконання завдань і функцій держави [35, с. 342].

Ткач І. В. робить висновок, що органи державної влади є складовою частиною державного апарату – системи органів та осіб, які наділяються певними правами та обов'язками щодо реалізації державної влади [36, с. 21].

Звернувшись до офіційного веб-сайту Верховної Ради України, ми бачимо, що дефініція поняття «державний орган» міститься в трьох нормативно правових актах:

- державний орган - орган законодавчої або виконавчої влади країни походження або країни експорту (митного союзу або економічного угруповання) [37].

- державний орган - утворена відповідно до законодавства держави складова частина державного апарату, наділена відповідною компетенцією і похідною від неї структурою, що здійснює у властивих їй організаційно-правових формах державно-владні повноваження [38].

- державний орган - орган державної влади, в тому числі колегіальний державний орган, інший суб'єкт публічного права, незалежно від наявності статусу юридичної особи, якому згідно із законодавством надані повноваження здійснювати від імені держави владні управлінські функції, юрисдикція якого поширюється на всю територію України або на окрему адміністративно-територіальну одиницю [39].

Щодо митних органів, Приймаченко Д. В. вважає, що визначити їх місце та роль у системі органів допомагає компетенція митних органів як складова адміністративно-правового статусу, і може бути визначена як сукупність нормативно визначених цілей та завдань, а також необхідних для їх виконання державно-владних повноважень. Держава надає митним органам певний обсяг повноважень для реалізації покладених на них функцій та вирішення поставлених перед ними завдань. Повноваження митних органів являють собою комплекс правообов'язків, спеціальних прав щодо керованих об'єктів та обов'язків перед особою, суспільством та державою [40, с. 129]. Проте ми вважаємо, що до реалізації митної політики мають відношення не лише митні органи, а й інші органи державної влади.

Ми повністю згодні з думною Ченцова В., що державне регулювання діяльності митних органів в Україні здійснюється вищими органами державної влади на основі прийнятих законів та інших нормативно-правових актів [41]. Та вважаємо також, що в реалізації митної політики важливою роль відіграє взаємодія між органами державної влади, при цьому така взаємодія повинна відбуватися з дотриманням єдності завдання (ефективної реалізації митної політики) та єдності функцій (охоронна, захисна, фіскальна тощо).

Усі елементи митної системи справляють один на одного різну за ступенем значущості дію, яка має керівний або інформаційний характер, що забезпечує цілісність як невід’ємну ознаку митної справи [41].

Комзюк В. Т. наголошує на тому, що активна взаємна діяльність митних органів з іншими інституціями спрямована на досягнення найбільш бажаного та ефективного результату роботи відповідного органу, здатна найбільш точно, злагоджено та без зайвих матеріальних та часових затрат досягти оптимального результату. Та робить висновок, що взаємодія митних органів з іншими органами державної влади – це відносин між митними та іншими державними органами, що полягають у здійсненні ними спільної діяльності у сфері дотримання митних правил, спільності сил, засобів, методів для досягнення найбільш оптимального результату такої діяльності, що виражається у відповідних правових формах та спрямована на швидке, ефективно та з найменшими витратами сил та засобів вирішення назрілих питань [42, с. 236].

Проаналізувавши різні підходи до визначення поняття «державний орган» та до їх класифікації, та враховуючи наведену класифікацію у попередньому розділі нашої роботи, при розгляді адміністративно-правового статусу органів, що протидіють митній злочинності в Україні до органів загальної компетенції ми віднесемо Президента України, Верховну Раду України, Кабінет Міністрів України тощо. А до органів спеціальної компетенції – Державну митну службу України, Державну прикордонну службу України, Службу безпеки України, Національну поліцію України.

У процесу становлення України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної та правової держави вагоме значення має взаємодія Президента України з іншими державними органами. Відповідно до Основного Закону України Президент України є Главою держави і виступає від її імені, є гарантом державного суверенітету, територіальної цілісності України, додержання Конституції України, прав і свобод людини і громадянина [43].

Конституцією Президент не названий Главою виконавчої влади, але найбільш наближений саме до неї і є ключовою фігурою в системі саме виконавчої гілки влади [44, с. 165].

Так, серед повноважень Президента України, ми хочемо виділити ті, що на наш погляд мають вплив на стан митної злочинності в Україні:

1) забезпечує державну незалежність, національну безпеку і правонаступництво держави;

2) представляє державу в міжнародних відносинах, здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю держави, веде переговори та укладає міжнародні договори України;

3) вносить до Верховної Ради України подання про призначення на посаду та звільнення з посади Голови Служби безпеки України;

4) є Верховним Головнокомандувачем Збройних Сил України; призначає на посади та звільняє з посад вище командування Збройних Сил України, інших військових формувань; здійснює керівництво у сферах національної безпеки та оборони держави;

5) очолює Раду національної безпеки і оборони України;

6) присвоює вищі військові звання, вищі дипломатичні ранги та інші вищі спеціальні звання і класні чини;

7) нагороджує державними нагородами; встановлює президентські відзнаки та нагороджує ними;

8) підписує закони, прийняті Верховною Радою України;

9) має право вето щодо прийнятих Верховною Радою України законів (крім законів про внесення змін до Конституції України) з наступним поверненням їх на повторний розгляд Верховної Ради України [43].

Верховна Рада є єдиним законодавчим органом в Україні. Саме вона приймає більшість нормативно-правових актів, що регулюють реалізацію митної політики, протидію митним злочинам, функціонування митних органів. На жаль, наш парламент не функціонує ідеально, нерідко трапляються випадки, коли перешкодою для протидії митній злочинності

стає недосконалість нормативно-правової бази: наявність прогалин, застарілі нормативно-правові акти, відсутній регламентований механізм реалізації тощо. А всі ці недоліки призводять до відсутності ефективності й залишенні ситуації на одному місці.

Іванов О. В. здійснивши комплексний аналіз повноважень Верховної Ради України та їх класифікації в сфері регулювання митних відносин, поділив їх на:

1. Законодавчі: прийняття законів з питань митної справи; визначення засад внутрішньої та зовнішньої політики; затвердження загальнодержавної програми економічного розвитку; надання в установленій законом термін згоди на обов'язковість міжнародних договорів України та їх денонсацію.

2. Установчі: щодо формування органів державної влади і державних установ, призначення, затвердження чи обрання посадових осіб тощо; повноваження щодо призначання виборів органів публічної влади (призначення виборів Президента України, позачергових виборів до Верховної Ради Автономної Республіки Крим, чергових і позачергових виборів до органів місцевого самоврядування); повноваження щодо надання згоди на призначення Президентом України передбачених Конституцією України посадових осіб (Прем'єр-міністра України та ін.).

3. Контрольні: заслуховування щорічних і позачергових послань Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України; прийняття рішення про направлення запиту до Президента України на вимогу народного депутата України, групи народних депутатів чи комітету Верховної Ради України, попередньо підтриманого не менш як однією третиною від конституційного складу Верховної Ради; розгляд і прийняття рішення щодо схвалення Програми діяльності Кабінету Міністрів України; здійснення контролю за діяльністю Кабінету Міністрів України відповідно до Конституції України; розгляд за пропозицією не менш як однієї третини народних депутатів України від конституційного складу Верховної Ради питання про відповідальність Кабінету Міністрів України та прийняття

резолуції недовіри Кабінетові Міністрів України більшістю від конституційного складу Верховної Ради; повноваження щодо здійснення парламентського контролю за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина Уповноваженим Верховної Ради з прав людини [45, с. 35-36].

Наразі регулювання митної сфери відбувається такими нормативно-правовими актами:

Митний Кодекс України, Закон України від 19 вересня 2013 року N 584-VII «Про Митний тариф України», Закон України від 04 листопада 1991 року № 1777-XII «Про державний кордон України» Закон України від 21 січня 1994 року № 3857-XII «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», Закон України від 5 листопада 2009 року № 1710-VI «Про прикордонний контроль». Сюди слід віднести й Закони України, що регламентують діяльність відповідних органів, які приймають участь у протидії митній злочинності: «Про Державну прикордонну службу України», «Про Службу безпеки України», «Про Національну поліцію України» тощо.

Кабінет Міністрів України є вищим органом у системі органів виконавчої влади. Слід звернути увагу на те, що Кабінет Міністрів України у своїй діяльності керується Конституцією та законами України, а також указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України [43]. До повноважень Кабінету Міністрів України, що мають відношення до протидії митній злочинності, ми вважаємо за доцільне віднести:

- 1) забезпечує державний суверенітет і економічну самостійність України, здійснення внутрішньої і зовнішньої політики держави, виконання Конституції і законів України, актів Президента України;
- 2) здійснює заходи щодо забезпечення обороноздатності і національної безпеки України, громадського порядку, боротьби зі злочинністю;
- 3) організовує і забезпечує здійснення зовнішньоекономічної діяльності України, митної справи;

4) утворює, реорганізовує та ліквідує відповідно до закону міністерства та інші центральні органи виконавчої влади, діючи в межах коштів, передбачених на утримання органів виконавчої влади [43].

Так, наприклад, такі постанови Кабінету Міністрів України регулюють митну політику та допомагають попереджати митну злочинність:

Постанова Кабінету Міністрів України від 06.02.2019 № 227 «Про затвердження Положення про Державну митну службу України», Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 №1147 «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації», Постанова Кабінету Міністрів України від 24 жовтня 2002 р. N 1569 «Про затвердження Порядку справляння єдиного збору у пунктах пропуску через державний кордон», Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 № 436 «Про затвердження переліків товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України», Постанова Кабінету Міністрів України від 23.05.2012 № 467 «Про затвердження вичерпного переліку підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд) товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами України», Постанова Кабінету Міністрів України від 20.03.2013 № 228 «Про реорганізацію деяких органів державної податкової служби, спеціалізованих митних органів та організацій».

Проте діяльність саме Державної митної служби України координується через Міністерство фінансів України, та Міністра фінансів. Для більш повного розуміння значення Міністерства фінансів України для реалізації митної політики держави, слід звернути увагу на його функції. Так Базилевич В. Д. та Базилевич Л. О. визначили, що Міністерство фінансів України здійснює контрольну (контроль за дотриманням бюджетного законодавства тощо), організаційну (здійснення організаційних дій, що допомагають реалізовувати інші функції), регулюючу (забезпечення належного виконання Державного бюджету тощо), прогноуючу (прогнозування доходів, показників бюджету тощо), аналітичну (здійснення

аналізу сфер, віднесених до його компетенцій), експертну (надання експертних висновків), нормотворчу (створення підзаконних нормативно-правових актів, надання пропозицій до законів тощо), координаційну, інформаційну, а також правозастосовну функції [46, с. 186].

Так, відповідно до Постанови «Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України» одним із завдань Міністерства фінансів є забезпечення формування та реалізації єдиної державної митної політики, державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування митного законодавства. Відповідно до цього завдання Міністерство фінансів України: узагальнює практику застосування законодавства з питань, що належать до його компетенції, розробляє пропозиції щодо вдосконалення законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України та в установленому порядку вносить їх на розгляд Кабінету Міністрів України; розробляє проекти законів та інших нормативно-правових актів з питань, що належать до його компетенції; готує у межах повноважень, передбачених законом, зауваження і пропозиції до прийнятих Верховною Радою України законів, що надійшли на підпис Президентові України; здійснює нормативно-правове регулювання у митній сфері [47].

Так наразі діяльність Державної митної служби регламентується такими актами Міністерства фінансів України: Наказ Міністерства фінансів України від 13.07.2020 № 409 «Про затвердження Порядку забезпечення доступу до публічної інформації у Державній митній службі України та її територіальних органах», Наказ Міністерства фінансів України від 11.02.2019 №60 «Про затвердження Порядку інформаційної взаємодії Державної фіскальної служби України, її територіальних органів, Державної казначейської служби України, її територіальних органів, місцевих фінансових органів у процесі повернення платникам податків помилково та/або надміру сплачених сум грошових зобов'язань та пені», Наказ Міністерства фінансів України від 23.10.2017 №862 «Про затвердження

Порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них» тощо.

Для реалізації заходів державної митної політики, впровадження в діяльність митних органів України кращих світових практик, удосконалення існуючих процедур, налагодження процесів інституціонального оновлення та розвитку функціональної спроможності Міністерство фінансів України керується концептуальними напрямками реформування системи органів, що реалізують державну податкову та митну політику.

Пріоритетними напрямками у частині реалізації Міністерством фінансів України державної митної політики є:

- сприяння безпеці та міжнародній торгівлі, включаючи спрощення та гармонізацію митних процедур;
- сприяння ефективному справлянню митних платежів;
- розвиток інфраструктури, електронних технологій та сервісів для міжнародної торгівлі;
- захист суспільства, громадського здоров'я і безпеки навколишнього природного середовища та боротьба з незаконним переміщенням наркотичних засобів та зброї;
- підвищення ефективності міжнародного митного співробітництва [48].

Також реалізовувати митну політику та протистояти митній злочинності Державній митній службі України допомагає взаємодія з правоохоронними органами, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, іншими органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання.

2.2. Органи спеціальної компетенції

Як зазначалося у попередніх розділах, центральним органом влади, що реалізує митну політику є Державна митна служба України, ми віднесли її до органів спеціальної компетенції. Проте до органів спеціальної компетенції ми також віднесли інші органи, хоча їх основним завданням не є реалізація митної політики, проте вони приймають участь у ній, у межах своєї компетенції.

Відповідно до Митного кодексу України митні органи при виконанні покладених на них завдань взаємодіють, у тому числі шляхом обміну інформацією, з правоохоронними органами в порядку, встановленому законодавством. У разі виявлення під час здійснення митного контролю та інших заходів, що здійснюються митними органами відповідно до цього Кодексу та інших актів законодавства України, ознак правопорушень, розслідування яких не належить до повноважень митних органів, митні органи зобов'язані письмово повідомляти про це відповідні правоохоронні органи. Правоохоронні органи зобов'язані письмово повідомляти митні органи про виявлені ними порушення митних правил або контрабанду. Правоохоронні органи зобов'язані письмово повідомляти митні органи про наявність оперативної інформації щодо можливих випадків переміщення товарів, у тому числі транспортних засобів особистого користування, транспортних засобів комерційного призначення з порушенням норм законодавства України. У разі наявності такої оперативної інформації від правоохоронних органів митний контроль та митне оформлення здійснюються за письмовим рішенням керівника митного органу, який отримав цю оперативну інформацію, або його заступника в обсягах та у формах, передбачених цим Кодексом [1].

Так, Долженков О. Ф. досліджуючи питання взаємодії органів, виділив такі її ознаки:

- сумісні дії або діяльність двох та більше суб'єктів;
- ґрунтування на законі;

- прямованість на боротьбу зі злочинністю та вирішення завдань забезпечення виконання покарань і ресоціалізації злочинців;
- узгодженість дій правоохоронних органів за метою, часом, місцем здійснення;
- забезпечення комплексного використання сил, засобів і методів найменшими витратами;
- спеціальні суб'єкти взаємодії [49, с. 149].

Золотніков О. С. проаналізувавши положення Митного кодексу України робить висновок, що правоохоронні органи при взаємодії з митними органами наділені наступними повноваженнями:

1) направляти митним органам офіційні письмові повідомлення про вчинення особою порушення митних правил, які відповідно до ст. 491 Митного кодексу України є однією із підстав для порушення справи про порушення митних правил;

2) надання митним органам відповідної офіційної інформації про наявність достатніх підстав вважати, що переміщення товарів, транспортних засобів через митний кордон України здійснюється поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю, що є однією із підстав для проведення митними органами огляду (переогляду) товарів, транспортних засобів комерційного призначення (ст. 338 МК України);

3) передавати до митного органу або до суду матеріали щодо закриття кримінального провадження про контрабанду за наявності в діях особи ознак порушення митних правил з метою притягнення винних до адміністративної відповідальності (ст. 496 МК України);

4) інформувати митні органи на їх письмові запити або з власної ініціативи про наявні відомості, необхідні для здійснення митного контролю (ст. 334 МК України);

5) здійснювати негласний контроль та оперативний нагляд за переміщенням товарів щодо яких є підозра в незаконному переміщенні через митний кордон України задля вилучення таких товарів, виявлення та

притягнення до відповідальності осіб, причетних до вчинення контрабанди (ст. 457 МК України).

При цьому, деякі із положень МК України мають імперативну дію по відношенню до правоохоронних органів, зокрема такі норми-зобов'язання щодо:

1) надання для проведення перевірки митному органу копій вилучених документів, облікових та інших реєстрів, фінансової та статистичної звітності, інших документів з питань обчислення і сплати митних платежів, а також з інших питань, що стосуються митної справи. Такі копії повинні бути надані протягом трьох робочих днів з дня отримання письмового запиту митного органу та засвідчені печаткою і підписами посадових осіб правоохоронних та інших органів, якими здійснено вилучення оригіналів документів (ст. 353 МК України);

2) надання посадовим особам митного органу, які здійснюють адміністративне затримання допомоги, в разі вчинення опору або спроби втечі особи, яка підлягає затриманню, з місця події (ст. 507 МК України);

3) письмового інформування митних органів про виявлені ними порушення митних правил або контрабанду (ст. 558 МК України);

4) повідомляти письмово митні органи про наявність оперативної інформації щодо можливих випадків переміщення товарів, у тому числі транспортних засобів особистого користування, транспортних засобів комерційного призначення з порушенням норм законодавства України (ст. 558 МК України) [50, с. 489].

Проаналізувавши нормативно-правову базу, до правоохоронних органів з якими взаємодія Державна митна служба України ми віднесли: Національну поліцію України, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу України, податкову міліцію.

Розглянемо адміністративно-правовий статус Національної поліції України у сфері протидії митній злочинності.

Національна поліція України (поліція) - це центральний орган виконавчої влади, який служить суспільству шляхом забезпечення охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтримання публічної безпеки і порядку [51]. Серед основних завдань слід виділити: забезпечення публічної безпеки і порядку; охорони прав і свобод людини, а також інтересів суспільства і держави; протидії злочинності.

Щодо повноважень, то Національна поліція виявляє транспортні засоби особистого користування, тимчасово ввезені на митну територію України громадянами більш як на 30 днів та не зареєстровані в Україні у встановлені законодавством строки; вживає заходів для виявлення неправомірного керування транспортними засобами, щодо яких порушено обмеження, встановлені Митним кодексом України, а саме: порушено строки їх тимчасового ввезення та/або переміщення в митному режимі транзиту; транспортні засоби використовуються для цілей підприємницької діяльності та/або отримання доходів в Україні; транспортні засоби передано у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили їх на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту, а також заходів для виявлення неправомірного розкомплектування таких транспортних засобів.

Поліція зобов'язана письмово інформувати митні органи про виявлення нецільового використання та/або передачі транспортних засобів особистого користування, тимчасово ввезених на митну територію України чи поміщених у митний режим транзиту, у володіння, користування або розпорядження особам, які не ввозили такі транспортні засоби на митну територію України або не поміщували в митний режим транзиту, а також про виявлення розкомплектування таких транспортних засобів [51].

Так, правове регулювання відбувається такими актами як Митний кодекс України, Закон України «Про Національну поліцію України» , Постанова Верховної Ради України від 09.07.2019 № 505/2019 «Про заходи щодо протидії контрабанді та корупції під час митного оформлення товарів»,

Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 370 «Про затвердження Порядку здійснення фото-, відеофіксації митних та інших формальностей, які проводяться контролюючими органами», Наказ МВС України від 07.07.2017 № 575 «Про затвердження Інструкції з організації взаємодії органів досудового розслідування з іншими органами та підрозділами Національної поліції України в запобіганні кримінальним правопорушенням, їх виявленні та розслідуванні», Наказ МВС від 07 серпня 2019 року № 654 «Про затвердження Змін до Інструкції з організації реагування на заяви та повідомлення про кримінальні, адміністративні правопорушення або події та оперативного інформування в органах (підрозділах) Національної поліції України» тощо.

Звертаємо увагу на те, що три наступні державні органи мають організаційно-правову форму у вигляді служби.

Звертаючись до Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», ми бачимо що центральний орган виконавчої влади утворюється як служба у разі якщо більшість функцій центрального органу виконавчої влади складають функції з надання адміністративних послуг фізичним і юридичним особам [52].

Бахраха Д. М., робить висновок, що поняття «служба» використовується по-різному: як вид діяльності людини, як соціально-правовий інститут, як система спеціальних органів держави, як духовна діяльність. Служба полягає в управлінні, здійсненні державної діяльності, забезпеченні самого управління, соціально-культурному обслуговуванні людей [53, с. 97].

Й дійсно, враховуючи тенденції України щодо переймання зарубіжного досвіду, наша влада нерідко створює орган аналогічний до органу іншої країни, часто зберігаючи при цьому навіть назву органу. Тому можна сказати, що ті служби, що будуть розглядатися далі не є органами виконавчої влади з головною функцією – надання адміністративних послуг, а є органами, що займають особливе місце в системі державних органів України.

Наступним правоохоронним органом, що приймає безпосередню участь у протидії митній злочинності, є Служба безпеки України - державний орган спеціального призначення з правоохоронними функціями, який забезпечує державну безпеку України. На Службу безпеки України покладається у межах визначеної законодавством компетенції захист державного суверенітету, конституційного ладу, територіальної цілісності, економічного, науково-технічного і оборонного потенціалу України, законних інтересів держави та прав громадян від розвідувально-підривної діяльності іноземних спеціальних служб, посягань з боку окремих організацій, груп та осіб, а також забезпечення охорони державної таємниці. Так серед обов'язків Служби безпеки України, що мають відношення до митної політики, ми звертаємо увагу на обов'язок брати участь у розробці заходів і вирішенні питань, що стосуються в'їзду в Україну та виїзду за кордон, перебування на її території іноземців та осіб без громадянства, прикордонного режиму і митних правил, приймати рішення про заборону в'їзду в Україну іноземцю або особі без громадянства, про скорочення строку тимчасового перебування іноземця та особи без громадянства на території України, про примусове повернення іноземця або особи без громадянства в країну походження або третю країну [54]. А також Служба безпеки України здійснює досудове розслідування щодо:

- контрабанди;
- переміщення через митний кордон України поза митним контролем або з приховуванням від митного контролю лісоматеріалів або пиломатеріалів цінних та рідкісних порід дерев, лісоматеріалів необроблених, а також інших лісоматеріалів, заборонених до вивозу за межі митної території України;
- контрабанди наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів чи прекурсорів або фальсифікованих лікарських засобів;
- незаконного перетинання державного кордону України;

- порушення порядку здійснення міжнародних передач товарів, що підлягають державному експортному контролю [55].

У Розділі 1 нашої роботи ми звертали увагу на те, що митна злочинність має транснаціональний характер, саме тому в боротьбі з оргзлочинністю Служба безпеки України використовує весь арсенал контррозвідувальних методів і застосовує кращі практики партнерських спецслужб.

Загалом Служба налагодила робочі контакти з понад 50 спецслужбами у всьому світі. Співпраця з партнерами спрямована на боротьбу з:

- транснаціональною оргзлочинністю,
- контрабандою,
- міжнародним наркобізнесом,
- організованими злочинними угрупованнями, які спеціалізуються

на налагодженні каналів незаконної міграції і торгівлі людьми тощо [56].

Найбільше діяльність Державної митної служби України, а саме захист державного кордону, захист від незаконного перетинання державного кордону, або незаконного потрапляння на територію України товарів та речовин, є схожою та взаємопов'язаною з Державною прикордонною службою України.

Основні положення про взаємодію Держприкордонслужби з правоохоронними та іншими державними органами України на державному кордоні й в прикордонних районах визначаються різними нормативно-правовими актами, проте дотепер не існує єдиного законодавчого документа, який би чітко регламентував зазначені аспекти [57, с. 44].

Так основним її функціями є:

- охорона державного кордону України на суші, морі, річках, озерах та інших водоймах з метою недопущення незаконної зміни проходження його лінії, забезпечення дотримання режиму державного кордону та прикордонного режиму;

- здійснення в установленому порядку прикордонного контролю і пропуску через державний кордон України та до тимчасово окупованої території і з неї осіб, транспортних засобів, вантажів, а також виявлення і припинення випадків незаконного їх переміщення;
- ведення розвідувальної, інформаційно-аналітичної та оперативно-розшукової діяльності в інтересах забезпечення захисту державного кордону України згідно із законами України «Про розвідувальні органи України» та «Про оперативно-розшукову діяльність»;
- участь у боротьбі з організованою злочинністю та протидія незаконній міграції на державному кордоні України та в межах контрольованих прикордонних районів;
- участь у заходах, спрямованих на боротьбу з тероризмом, а також припинення діяльності незаконних воєнізованих або збройних формувань (груп), організованих груп та злочинних організацій, що порушили порядок перетинання державного кордону України;
- координація діяльності військових формувань та відповідних правоохоронних органів, пов'язаної із захистом державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї, а також діяльності державних органів, що здійснюють різні види контролю при перетинанні державного кордону України та пропуску до тимчасово окупованої території і з неї або беруть участь у забезпеченні режиму державного кордону, прикордонного режиму і режиму в пунктах пропуску через державний кордон України та в контрольних пунктах в'їзду – виїзду [58].

На думку Михайлової Ю. О. Законом України «Про Державну прикордонну службу України» закріплено достатньо широкий перелік прав ДПС України, реалізація яких дозволить забезпечити надійну охорону державного кордону та взагалі сприяти підвищенню рівня національної безпеки [59, с. 157].

Діяльність Державної прикордонної служби України регулюються такими нормативно-правовими актами:

Законом України «Про Державну прикордонну службу», Закон України «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», Законом «Про заходи протидії незаконному обігу наркотичних засобів, психотропних речовин і прекурсорів та зловживанню ними», Законом України «Про прикордонний контроль», Рішенням РНБО України від 10.07.2017 «Про посилення контролю за в'їздом в Україну, виїздом з України іноземців та осіб без громадянства, додержанням ними правил перебування на території України», Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 № 371 «Питання протидії незаконному переміщенню товарів через державний кордон України», Постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 №452 «Питання пропуску через державний кордон осіб, автомобільних, водних, залізничних та повітряних транспортних засобів перевізників і товарів, що переміщуються ними», Розпорядження Кабінету Міністрів України від 11.02.2016 №91-р «Про забезпечення доступу Міністерства фінансів до інтегрованої міжвідомчої інформаційно-телекомунікаційної системи здійснення контролю осіб, транспортних засобів та вантажів, які перетинають державний кордон».

Особливу увагу слід звернути на Наказ Міністерства внутрішніх справ України «Про затвердження Порядку взаємодії органів Державної прикордонної служби України та Державної фіскальної служби України під час виявлення ознак порушень митних правил, а також виявлення майна, яке не має власника або власник якого невідомий» від 13 листопада 2018 року № 1290/32742. Не дивлячись на реорганізацію Державної фіскальної служби України, він є чинним та визначає механізм організації взаємодії органів (підрозділів) охорони державного кордону Державної прикордонної служби України з митницями Державної фіскальної служби України у разі виявлення ознак порушень митних правил, а також із головними управліннями Державної фіскальної служби України в областях, місті Києві у разі виявлення майна, яке не має власника або власник якого невідомий [60].

А також на Наказ Державної митної служби України «Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії підрозділів митної варті Державної митної служби України та підрозділів Державної прикордонної служби України» від 15 вересня 2003 року № 803/8124, що визначає порядок взаємодії підрозділів митної варті Державної митної служби України та підрозділів Державної прикордонної служби України під час виконання спільних завдань, покладених на них законодавством України, поза місцем розташування митниць та в межах прикордонної смуги й контрольованого прикордонного району.

Відповідно до зазначено Наказу виділяють такі форми взаємодії:

- проведення спільних оперативних нарад керівного складу регіональних митниць, митниць Державної митної служби України та їх підрозділів митної варті з керівним складом Державної прикордонної служби України та їх структурних підрозділів;
- проведення спільних спеціальних операцій за єдиним планом та інших узгоджених оперативних заходів;
- розташування спільних митних і прикордонних нарядів на окремих ділянках державного кордону згідно з планом спільних дій;
- обмін інформацією про наміри й спроби порушень громадянами державного кордону поза місцем розташування митниці, а також незаконного переміщення через державний кордон України товарів, історичних і культурних цінностей, отруйних, наркотичних, сильнодіючих або вибухових речовин, зброї та боєприпасів, стратегічно важливих сировинних товарів, про незаконне звільнення від митного контролю;
- узагальнення підсумків спільних операцій та розроблення нових способів взаємодії.

Механізмом взаємодії є видання спільних наказів, розроблення планів взаємодії, спільних спеціальних операцій та інших оперативних заходів, які відпрацьовуються в центральних апаратах Державної митної служби України та Адміністрації Державної прикордонної служби України, регіональних

митницях, митницях і підрозділах Державної прикордонної служби України [61].

Враховуючи той факт, що до 2018 року митну та податкову політику реалізовувала Державна фіскальна служба України, не слід забувати й про податкову міліцію. Наразі її правове становище викликає більше запитань, бо за взятими зобов'язаннями перед Міжнародним валютним фондом Україна повинна була реформувати податкові органи, та створити єдиний орган з функцією розслідування правопорушень в податковій сфері, проте цього так і не зроблено [62]. Правовий статус податкової міліції визначається Податковим кодексом України. Відповідно до якого податкова міліція виконує оперативно-розшукову, кримінально-процесуальну та охоронну функції. авданнями податкової міліції є: запобігання кримінальним та іншим правопорушенням у сфері оподаткування та бюджетній сфері, їх розкриття, розслідування та провадження у справах про адміністративні правопорушення; розшук осіб, які переховуються від слідства та суду за кримінальні та інші правопорушення у сфері оподаткування та бюджетній сфері [63]. Тому без сумніву можна говорити про взаємодію податкової міліції з митними органами у бюджетній сфері, бо не сплата митних платежів має на неї негативний вплив. Митні органи можуть делегувати певні завдання податковій міліції з виконання оперативно-розшукової діяльності тощо.

Найголовнішим органом, що здійснює виконавчу та розпорядчу діяльність у митній сфері, а також у сфері протидії митним правопорушенням, є Державна митна служба України та її територіальні підрозділи.

Згідно з Положенням про Державну митну службу України, затвердженим Кабінетом Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227, Державна митна служба України (Держмитслужба) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра фінансів.

Комзюк В. наголошує на тому, що митні органи здійснюють діяльність, яка має управлінський, організуючий, виконавчий, контрольний, розпорядчий та правоохоронний характер. Ця універсальна та водночас специфічна діяльність здійснюється у чітко визначеній сфері – сфері митно-правового регулювання суспільних відносин [64, с. 26].

Нашу увагу привертає те, що Державна митна служба України не визначена як правоохоронний орган, хоча й виконує часткову правоохоронні функції.

Курило В. І. та Ільченко О. В. проаналізувавши визначення поняття «правоохоронний орган» роблять висновок, що основною причиною неоднозначного тлумачення науковцями зазначеної правової категорії є відсутність чіткого визначення цього поняття у законодавстві України, законодавець не чітко, суперечливо, неоднозначно та непослідовно визначає це поняття у різних законодавчих актах України, які стосуються діяльності правоохоронних органів. Відсутність конкретного визначення того, які ж саме органи потрібно вважати правоохоронними, негативно впливає на діяльність цих органів, оскільки безпосередньо впливає на правове регулювання компетенції таких органів, правового і соціального статусу їх працівників [65, с. 89].

Ченцов В. зазначає, що правоохоронний характер діяльності митних органів багато в чому обумовлений самою структурою митної справи, а також тим, що всі основні завдання, цілі, повноваження в галузі митної справи митні органи здійснюють тільки з урахуванням інтересів держави, зміцнюючи її економічний суверенітет та економічну безпеку [41].

Приймаченко Д. В., узагальнивши практичну діяльність митних органів, робить висновок про зростання їх ролі як правоохоронного органу, що спричинено значущістю реалізації політики протидії порушенням митних правил [66, с. 18].

Основними завданнями Держмитслужби є:

1) забезпечення реалізації державної митної політики, зокрема забезпечення митної безпеки та захисту митних інтересів України і створення сприятливих умов для розвитку зовнішньоекономічної діяльності, збереження належного балансу між митним контролем і спрощенням законної торгівлі;

2) забезпечення реалізації державної політики у сфері боротьби з правопорушеннями під час застосування законодавства з питань державної митної справи, запобігання та протидії контрабанді, боротьби з порушеннями митних правил;

3) внесення пропозицій щодо забезпечення формування державної митної політики на розгляд Міністра фінансів [31].

Ченцов В., досліджуючи особливості еволюції управлінської структури Державної митної служби України, за змістом і призначенням усі завдання поділяє на такі основні напрями:

1. Економічний (фіскальний): виконання та контроль за додержанням законодавства України з питань митної справи; захист економічних інтересів України; забезпечення виконання зобов'язань, передбачених міжнародними договорами України з питань митної справи, укладених в установленому законом порядку; застосування відповідно до закону заходів тарифного та нетарифного регулювання під час переміщення товарів через митний кордон України; ведення Української класифікації товарів зовнішньоекономічної діяльності; здійснення верифікації (установлення достовірності) сертифікатів походження українських товарів.

2. Технологічний: здійснення митного контролю та митного оформлення товарів і транспортних засобів, що переміщуються через митний кордон України, удосконалення форм і методів їх здійснення; створення сприятливих умов для прискорення товарообігу та пасажиропотоку через митний кордон України; сприяння захисту інтелектуальної власності учасників зовнішньоекономічних зв'язків, інших юридичних та фізичних осіб; ведення митної статистики.

3. Правоохоронний: контроль за дотриманням правил переміщення валютних цінностей через митний кордон України; здійснення спільно з іншими уповноваженими органами державної влади заходів щодо захисту інтересів споживачів товарів і додержання учасниками зовнішньоекономічних зв'язків державних інтересів на зовнішньому ринку; боротьба з контрабандою та порушеннями митних правил; розвиток міжнародного співробітництва в галузі митної справи (особливо в питаннях взаємодії щодо виявлення митних правопорушень та митного шахрайства) [67].

Правове регулювання здійснюється насамперед Митним кодексом України. А також:

- Законами: Закон України від 04 листопада 1999 року № 1212-XIV «Про єдиний збір, який справляється у пунктах пропуску через державний кордон України», Закон України від 04 листопада 1991 року № 1777-XII «Про державний кордон України», Закон України від 17 липня 1997 року № 468/97-ВР «Про державне регулювання імпорту сільськогосподарської продукції», Закон України від 21 січня 1994 року № 3857-XII «Про порядок виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України», Закон України від 5 листопада 2009 року № 1710-VI «Про прикордонний контроль», Закон України від 22 грудня 1998 року № 332-XIV «Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну», Закон України від 12 вересня 2019 року № 78-IX «Про режим спільного транзиту та запровадження національної електронної транзитної системи» тощо.

- Постановами Кабінету Міністрів України: від 30.12.2015 №1147 «Про заборону ввезення на митну територію України товарів, що походять з Російської Федерації» (із змінами і доповненнями), від 21.05.2012 № 436 «Про затвердження переліків товарів, на які встановлено обмеження щодо переміщення через митний кордон України» (зі змінами та доповненнями), від 23.05.2012 № 467 «Про затвердження вичерпного переліку підстав, за наявності яких може проводитись огляд (переогляд)

товарів, транспортних засобів комерційного призначення митними органами України» (із змінами і доповненнями), від 29.05.2013 №390 «Про визначення пунктів пропуску через державний кордон України, через які здійснюється переміщення підакцизних товарів, та визнання такими, що втратили чинність, деяких актів Кабінету Міністрів України» (із змінами і доповненнями), від 17.11.2004 № 1568 «Питання звільнення від обкладення ввізним митом фармацевтичної продукції та сполук, що використовуються для її виготовлення, які не виробляються в Україні» тощо.

- Наказами Міністерства фінансів України: від 23.10.2017 №862 «Про затвердження Порядку справляння плати за виконання митних формальностей органами доходів і зборів поза місцем розташування цих органів або поза робочим часом, установленим для них», від 27.12.2018 №867 «Про затвердження структури та формату попередньої інформації про товари, прийняті до перевезення у контейнерах у порт призначення на митній території України», від 01.11.2020 № 671 «Про внесення зміни до Класифікатора звільнень від сплати митних платежів при ввезенні товарів на митну територію України», від 13.07.2020 № 409 «Про затвердження Порядку забезпечення доступу до публічної інформації у Державній митній службі України та її територіальних органах» тощо.

Важливою сферою діяльності Державної митної служби є міжнародна співпраця. У Державній митній службі України є Управління міжнародної співпраці, що координує та забезпечує здійснення міжнародного співробітництва з питань митної справи в Державній митній службі України.

Основними напрямками та завданнями Управління є:

- розробка пропозицій до проєктів міжнародних договорів з питань митної справи, організація їх укладання та здійснення аналізу виконання зобов'язань, взятих за міжнародними договорами України, а також припинення та/або зупинення їх дії

- організація взаємодії та обміну інформацією з митними адміністраціями інших держав згідно із законодавством України та міжнародними договорами
- організація, налагодження, здійснення міжнародного співробітництва та заходів щодо виконання зобов'язань у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції з питань, що належать до компетенції Держмитслужби
- забезпечення співпраці з проектами міжнародної технічної допомоги
- співпраця з іноземними донорськими, міжнародними фінансовими організаціями та Секретаріатом Кабінету Міністрів України щодо залучення і використання міжнародної технічної та фінансової допомоги
- здійснення комунікації з іншими неурядовими міжнародними організаціями
- організація протокольного забезпечення міжнародних заходів щодо прийому іноземних делегацій у Держмитслужбі, зустрічах з іноземними та міжнародними організаціями та їх представниками, заходів щодо закордонних відряджень співробітників.

Наразі відбувається взаємодія з такими органами як:

1. Європейське бюро з питань боротьби з шахрайством (обмін інформацією; оперативна допомога і проведення спільних розслідувань; технічна допомога; доступ до інформаційних систем і баз даних; стратегічний аналіз; підготовка кадрів та обмін інформацією).
2. Світова організація торгівлі (запровадження механізму видачі попередніх рішень, що можуть видаватися на запит щодо методу або критерію визначення митної вартості, застосування квот; підвищення рівня кваліфікації посадових осіб, уповноважених на винесення попередніх рішень, що можуть видаватися на запит щодо методу або критерію визначення митної вартості, застосування квот; запровадження єдиного відкритого

онлайн-реєстру попередніх рішень, крім попередніх рішень, що можуть видаватися на запит щодо методу або критерію визначення митної вартості; вдосконалення порядку стягнення платежів і зборів у зв'язку з імпортуванням чи експортуванням та штрафів; випуск і митне оформлення товарів, а саме розроблення та подання на розгляд Кабінету Міністрів України законопроекту про внесення змін до Митного кодексу України щодо загальних вимог до гарантування потенційного та існуючого митного боргу; удосконалення процедур імпорту, експорту і транзиту; гармонізація митного законодавства України із відповідним законодавством ЄС щодо обміну даними про товари, які переміщуються через митний кордон України; міжнародне співробітництво).

3. Чорноморське економічне співтовариство (усуненні бар'єрів у взаємній торгівлі; гармонізації митного та торгового режимів на основі вимог СОТ; сприяння транзиту; розвиток інформаційного обміну тощо).

4. Всесвітня митна організація (щорічні заявки на проведення тренінгів або інших навчальних заходів, які розглядаються Директоратом, та за наявності відповідного фінансування проводяться за участі експертів ВМО та інших організацій, як правило у країнах-заявниках; шляхом залучення донорської підтримки для проведення навчальних заходів на глобальному та регіональному рівнях; участь країн у комплексних багаторічних Програмах з розвитку потенціалу; надання доступу до навчальної он-лайн платформи ВМО Click!).

5. Організація за демократію та економічний розвиток (Представники Держмитслужби України (2 рази на рік) беруть участь в засіданнях Керівного Комітету Проекту зі сприяння торгівлі та транспортуванню Організації за демократію та економічний розвиток ГУАМ).

6. Місія Європейської Комісії з надання допомоги в питаннях кордону України та Республіки Молдова (експертна допомога при розробці нормативно-правових актів; сприяння спільним операціям партнерських служб України і Молдови в правоохоронній сфері; сприяння в залученні

донорів для модернізації митної служби України (модернізація пунктів пропуску, оснащення сучасними засобами митного контролю, розвиток інформаційної і технічної складових діяльності) [68].

До системи митних органів поряд з Державною митною службою України належать регіональні митниці, митниці, митні пости, спеціалізовані митні установи та організації, навчальні заклади. У системі митних органів України діють митні лабораторії, кінологічні центри тощо [41].

Відповідно до Митного кодексу України:

— митниця є територіальним органом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, має окремий баланс, рахунки в органах, що здійснюють казначейське обслуговування бюджетних коштів, печатку та бланк із зображенням Державного Герба України та із своїм найменуванням і діє відповідно до Конституції України, цього Кодексу, інших нормативно-правових актів та на підставі положення, яке затверджується наказом центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику.

— митний пост є митним органом, який входить до складу митниці як структурний підрозділ і в зоні своєї діяльності забезпечує виконання завдань, покладених на митні органи.

— з метою підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації фахівців з митної справи, а також проведення наукових досліджень у сфері забезпечення митних інтересів України в системі центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну митну політику, можуть створюватися спеціалізовані навчальні заклади та науково-дослідна установа [1].

РОЗДІЛ III. УДОСОКНАЛЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВИХ ЗАСАД ПРОТИДІЇ МИТНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ В УКРАЇНІ

3.1. Зарубіжний досвід протидії митній злочинності

Якщо раніше кожна держава намагалась у більшій мірі задовольнити лише свої інтереси, то наразі у світовій спільноті відбувається тісна взаємодія у більшості сфер суспільного життя. Не є винятком й митна сфера, враховуючи сучасний інноваційний розвиток суспільства, міжнародна взаємодія, що відбувається у відповідності до міжнародних нормативно-правових актів, має вплив на ефективність реалізації митної політики, протидію митним правопорушенням у кожній країні.

Ми повністю підтримуємо думку Капітанець С. В. з приводу того, що митні органи як головний суб'єкт профілактики повинні спиратися на знання причин та умов, що сприяють вчиненню порушень митних правил, основних тенденцій їх поширення, у повному обсязі здійснювати організацію та проведення спеціальних заходів із запобігання та протидії незаконному переміщенню товарів і транспортних засобів комерційного призначення [69, с. 56].

З метою повного розуміння можливих адміністративно-правових засад протидії митним правопорушенням, вважаємо за доцільне розглянути зарубіжний досвід. Звернемося до досвіду деяких країн Європейського Союзу (Німеччина, Франція, Польща) та Сполучених Штатів Америки.

Митний союз, створений у 1968 році, є основою Європейського Союзу та важливим елементом у функціонуванні єдиного ринку. Єдиний ринок може нормально функціонувати лише тоді, коли на його зовнішніх кордонах існує однакове застосування загальних правил. Для цього національні митні адміністрації ЄС діють так, ніби вони єдині.

Ці загальні правила, які вони застосовують, виходять за межі Митного союзу як такого - із його спільним тарифом - і поширюються на всі аспекти

торгової політики, такі як: преференційна торгівля, контроль за охороною здоров'я та навколишнім середовищем, спільна сільськогосподарська та рибогосподарська політики, захист наших економічних інтересів нетарифними інструментами та заходами політики зовнішніх відносин.

Сьогодні, в епоху, коли тероризм та інші тяжкі злочини діють на транскордонній та транснаціональній основі, митні органи усе частіше закликають виконувати нефіскальні завдання, спрямовані на поліпшення внутрішньої безпеки ЄС. Таким чином, митниця стикається з новими проблемами: вони повинні забезпечити безперервний потік торгівлі, застосовуючи необхідний контроль, з одного боку, а також гарантувати захист інтересів та безпеки громадян Співтовариства, з іншого боку. Щоб досягти правильного балансу між цими вимогами, митні процедури та методи контролю повинні бути модернізовані, а співпраця між різними службами повинна бути посилена. Транскордонний характер митного шахрайства вимагає від національних органів спільної роботи щодо запобігання, розслідування та переслідування порушень митного законодавства, саме тому 1 травня 2016 року набув чинності Митний кодекс Союзу (Регламент (ЄС) № 952/2013), який потім був деталізований імплементаційними положеннями.

Серед джерел митного права ЄС можна виділити акти первинного та вторинного права. Найважливіше місце серед первинних джерел займає Римський договір, який був підписаний у 1957 році та сформував загальні поняття і принципи Митного союзу держав-членів. Серед актів вторинного права можна виділити ряд регламентів, а саме Регламент № 2813/92 від 12 жовтня 1992 року, який визначив порядок введення в дію Митного кодексу Європейського Союзу, а також Регламент № 2454/93, який детально визначив порядок застосування митного законодавства. Іншим джерелом є багаточисленні рішення Суду Європейського Союзу. Дані судові рішення роз'яснюють, визначають та встановлюють порядок використання, тлумачення, деталізації установчих договорів та інших нормативно-правових

актів ЄС. Система джерел митного права базується на принципі пріоритету права ЄС. Національне митне законодавство країн-членів на даний момент регулює відносини, які залишилися поза межами права ЄС. До них відносяться організація митних органів та забезпечення відповідальності за митні порушення [70].

Правила того, як має відбуватися ця співпраця, викладені в Регламенті № 515/97. Особливий акцент робиться на обмін інформацією, зокрема щодо підозрілих:

- людей та їх рухів;
- місць, де зберігаються товари;
- переміщення товарів;
- транспортних засобів [71].

Інші форми співпраці включають:

— адміністративні розслідування - орган влади в одній державі-члені може звернутися за допомогою до своїх колег в іншій;

— стихійний обмін інформацією - органи влади обмінюються відповідною інформацією між собою, коли побачать потребу співпраці з Комісією – де справа має вимір ЄС;

— спільні митні операції – національні органи влади та Комісія здійснюють певні перевірки протягом обмеженого періоду для боротьби з шахрайством у певних районах високого ризику.

Усе вищезазначене доповнено Регламентом № 1525/2015, який встановлює терміни для національних органів влади для надання документів, необхідних для розслідування (для сприяння прискоренню розслідування OLAF) полегшує використання інформації, отриманої відповідно до цих домовленостей про співпрацю, як доказ у національних судових процесах [72].

Митний кодекс Союзу робить акцент на повністю електронному спілкуванні між митними адміністраціями. Як результат, розроблено та впроваджено низку загальноєвропейських ІТ-систем [73].

Ініціативи ЄС щодо митної безпеки включають концепцію уповноваженого економічного оператора (АЕО) та співпрацю у сфері безпеки з країнами, що не входять до ЄС.

Митні органи впроваджують політику ЄС майже у всіх сферах, пов'язаних з міжнародною торгівлею. Вони перебувають на передовій у боротьбі з шахрайством, тероризмом та організованою злочинністю.

Митні органи вживають заходів, спрямованих, зокрема, на наступне:

1. Захист фінансових інтересів Співтовариства та його держав-членів.
2. Захист Співтовариства від нечесної та нелегальної торгівлі, одночасно підтримуючи законну ділову діяльність.
3. Забезпечення безпеки Співтовариства та його мешканців у тісній співпраці з іншими органами влади.
4. Підтримання належного балансу між митним контролем та сприянням законній торгівлі [74].

Серед країн-членів Європейського Союзу ми вирішили дослідити Францію та Німеччину, тому що вони є одними із провідних країн ЄС, та Польщу, тому що вона має спільний кордон з Україною.

Система митних органів Німеччини є трирівневою:

I рівень – Федеральне міністерство фінансів, що координує діяльність митної служби Німеччини (що включає в себе 10 департаментів). Один із департаментів – Департамент митної служби, що займається боротьбою із контрабандою, оперативно-розшуковою діяльністю, технічними та інформаційними питаннями у сфері митного регулювання, координацією роботи з прикордонними та іншими технічними службами тощо.

II рівень – Федеральні фінансові дирекції, що координують діяльність головних митниць та митних постів на місцевому рівні і забезпечують їх зв'язок із Федеральним міністерством фінансів. А також до цього рівня відноситься Митне кримінальне відомство, яке є центральним управлінням зі здійснення оперативно-розшукової діяльності у митній сфері та

переслідування і попередження злочинів середньої, тяжкої та організованої митної злочинності.

III рівень – Головні митні управління, митні пости і митні комісаріати, оперативні митниці з належними філіями.

Федеральне законодавство покладає на митні органи Німеччини досить широкі повноваження. Окрім стягування митних платежів і контролю за переміщенням товарів через кордон, до сфери повноважень митних органів віднесено як боротьбу з контрабандою наркотичних, тютюнових та лікеро-горілчаних виробів, зброї та боєприпасів, так і попередження і припинення фінансування тероризму. Останнім часом особливого значення набуває боротьба з нелегальною трудовою діяльністю, робота мобільних митних груп із виявлення цієї діяльності, а також виявлення фальсифікованих товарів під час спроби ввезення на територію Європейського Союзу [75, с. 122].

Митне кримінальне законодавство, яке є федеральним законом, відіграє важливу роль у митному праві Німеччини. Наприклад, адміністративні правопорушення згідно з німецьким митним законодавством включають несерйозне ухилення від сплати податків (розділ 378 Кодексу доходів), ухилення від сплати податків на споживання (розділ 381 Кодексу доходів) та ухилення від сплати ввізних або вивізних мит (розділ 382 Кодексу доходів).

Для персоналу та службовців на керівних посадах звинувачення у вчиненні митного правопорушення можуть спричинити значні професійні наслідки. Тому рівень правової свідомості громадян Німеччини щодо митної справи є досить високим [76].

Генеральна дирекція митниць і непрямих податків – митний орган Франції, що підпорядковується Міністерству фінансів, економіки та промисловості та має три основні завдання: боротьба з шахрайством, підтримка економічної діяльності та збір податків. Митниця відповідає за захист території та громадян, національних або громадських економічних та фінансових інтересів (мобілізація проти торгівлі наркотиками, контрафактом, тютюном, зброєю, боротьба з тероризмом та фінансування злочинної

діяльності, боротьба із загрозами навколишньому середовищу та здоров'ю та захист споживачів, культурна та природна спадщина). Митниця сприяє захисту та безпеці громадян шляхом:

- забезпечення дотримання норм якості / безпеки промислової продукції, що імпортується з-за меж ЄС (контроль документів та продукції, лабораторні аналізи);
- боротьба з торгівлею наркотиками, зброєю, культурними цінностями, зокрема, захищеними видами тварин та рослин;
- моніторинг переміщення токсичних відходів у межах ЄС та запобігання проникненню до Франції стратегічних, радіоактивних, небезпечних продуктів або продуктів, що не відповідають європейським стандартам, або шляхом боротьби із забрудненням моря [77].

Нормативно-правове регулювання здійснюється національними актами (Конституція Франції, Митний кодекс Франції тощо) та міжнародними актами (Митний кодекс Європейського Союзу, Регламенти Європейського Союзу тощо).

Ченцов В. В. відмічає, що французька митниця вважається однією з найжорсткіших серед митниць ЄС. Виконання функцій, спрямованих на захист як економічних, так і інших життєвоважливих функцій держави, ставить митну систему Франції в один ряд з такими правоохоронними структурами, як прокуратура та поліція [78, с. 43].

На території нашої найближчої сусідки – Польщі, митну політику реалізує Митна служба. Відповідно до ст. 2 пункт 1 Закону про митну службу від 27 серпня 2009 року завдання митної служби включають зокрема:

- контроль дотримання митного законодавства та інших нормативних актів, пов'язаних з експортом та імпортом товарів,
- здійснення діяльності, пов'язаної з регулюванням імпорту та експорту товарів,

- визначення розміру та збір митних зборів та інших зборів, пов'язаних з імпортом та експортом товарів, вартість та збір податку на товари та послуги (ПДВ) з імпорту товарів,
- здійснення контролю, спеціального податкового нагляду, нарахування та стягнення акцизного збору, збір доплати за паливо,
- виконання завдань, що випливають із положень Співтовариства, що регулюють статистику торгівлі товарами між державами-членами Європейського Співтовариства,
- виявлення, запобігання та розкриття фіскальних злочинів та фіскальних правопорушень, злочинів та правопорушень, пов'язаних із ввезенням та вивезенням товарів, та притягнення до відповідальності їх винних осіб, в обсязі, визначеному іншими актами,
- виявлення, запобігання та розкриття злочинів та правопорушень, пов'язаних із порушенням положень про охорону культурних товарів та охорону інтелектуальної власності, а також злочинів та правопорушень, пов'язаних із в'їздом на польську митну територію та вивезенням із польської митної території товарів, на які поширюються обмеження або заборони, зокрема таких як: шкідливі відходи, хімічні речовини, ядерні та радіоактивні матеріали, наркотичні та психотропні речовини, а також зброя, боєприпаси, вибухові речовини та технології, що підлягають міжнародному контролю,
- співпраця з митними органами інших країн та міжнародними організаціями,
- співпраця з керівником Національного кримінально-інформаційного центру в обсязі, необхідному для виконання його статутних завдань.

З 1 березня 2017 року у Польщі митна служба об'єдналась з фіскальним контролем та адмініструванням податків у структурі Національної податкової адміністрації [79]. Зміни дозволили краще використовувати їх людські, фінансові та організаційні ресурси. Міністр, відповідальний за

державні фінанси, відповідає за координацію та співпрацю у формуванні державної політики у сфері завдань Національної податкової адміністрації.

Національна податкова адміністрація може здійснювати контрольні функції самостійно або у співпраці, провадити правоохоронну діяльність з метою запобігання митній контрабанді та податковим порушенням, а також порушенням, що посягають на фінансові, економічні або суспільні інтереси Польщі і ЄС. Ця діяльність має бути обґрунтована аналізом ризику так, щоб сили концентрувалися на фактичних загрозах, а не на тотальному або хаотичному контролі. Контроль, який здійснюється митною службою, має бути сконцентровано на фіскальній функції служби. Також зросли завдання щодо стягнення акцизного збору і контролю за легальним працевлаштуванням і перебуванням іноземців [80].

Окрім митних органів кожної держави, на теренах Європейського Союзу діють такий орган як Бюро Європейської комісії з питань боротьби з шахрайством (OLAF). Оскільки одним із важливих джерел доходу до бюджету Європейського Союзу є митні збори, захист їх від шахрайства є життєво важливим. OLAF відіграє важливу роль від імені ЄС, борючись з одним із найпоширеніших видів митного шахрайства – фірмами, які ухиляються від митних зборів, включаючи антидемпінгові мита.

У результаті розслідувальної роботи OLAF невинувато витрачені суми поступово повертались до бюджету ЄС, злочинці переслідувались у національних судах, а в Європі були запроваджені кращі гарантії проти шахрайства [81]. Окрім своєї незалежної слідчої роботи, OLAF також відіграє активну роль у розробці політики ЄС щодо боротьби з шахрайством як служба Європейської комісії. Бюро регулярно очолює розробку законопроектів та ведення переговорів щодо захисту фінансових інтересів ЄС від шахрайства та корупції. OLAF у сфері формування політики протидії шахрайству виконує таку основну діяльність:

- розробляє комплексну політику та законодавство щодо боротьби з шахрайством;

- проводить аналіз для виявлення загроз та вразливостей;
- рекомендує заходи щодо боротьби з шахрайством департаментам Комісії, установам та органам ЄС, органам та установам;
- збирає інформацію з власного досвіду експлуатації та інших джерел та обмінюється нею через бази даних та додатки;
- посилює співпрацю з країнами ЄС та країнами, що не входять до ЄС;
- підвищує обізнаність через семінари, конференції, тренінги [82].

Як й у всіх країнах основним завданням митних органів США, що знаходиться у структурі Міністерства національної безпеки США, є захист кордонів, забезпечення законності у митній сфері тощо.

Митно-прикордонна служба США (ICE) була створена в 2003 році шляхом злиття елементів розслідування та внутрішніх справ колишньої митної служби США та Служби імміграції та натуралізації. Місія ICE - захистити Америку від транскордонних злочинів та нелегальної імміграції, які загрожують національній безпеці та громадській безпеці. Ця місія виконується завдяки виконанню понад 400 федеральних статутів і зосереджена на розумному забезпеченні імміграції, запобіганні тероризму та боротьбі з незаконним переміщенням людей та товарів [83].

У складі ICE діють чотири оперативні дирекції:

1. Дирекція розслідування національної безпеки (HSI) має широкі юридичні повноваження щодо розслідування всіх видів транскордонної злочинної діяльності. Сюди входять розслідування та розвідувальні заходи щодо безлічі контрабанди та транскордонної злочинної діяльності, включаючи: фінансові злочини, велику кількість контрабанди готівки, кіберзлочини, експлуатацію дітей та дитячий секс-туризм, контрабанду зброї та експорт, торгові злочини, такі як комерційне шахрайство та крадіжки інтелектуальної власності, контрабанда і торгівля людьми, контрабанда наркотиків та торгівля наркотиками, шахрайство з особистими цінностями та

вигодами, порушення прав людини, транснаціональна діяльність банди, боротьба з тероризмом та безпека віз.

Своїми розслідувальними зусиллями HSI співпрацює із закордонними, федеральними, державними та місцевими правоохоронними партнерами з метою захисту національної безпеки та громадської безпеки Сполучених Штатів шляхом зриву та демонтажу транснаціональних злочинних організацій, які здійснюють транскордонні злочини.

2. Дирекція операцій з примусу та вивезення (ERO) підтримує імміграційне законодавство США як в межах, так і поза кордонами США. Робота ERO має вирішальне значення для забезпечення імміграційного законодавства щодо тих, хто представляє загрозу національній безпеці, загрожує суспільній безпеці або хто іншим чином підриває цілісність імміграційної системи США.

Операції ERO спрямовані на протидію загрозам громадській безпеці, включають такі заходи як засудження іноземців-злочинці та членів банд, а також осіб, які порушили закони про імміграцію країни, включаючи тих, хто незаконно повернувся в країну після департації та імміграційних втікачів, депортованих федеральними імміграційними суддями. Співробітники дирекції ERO, призначені ІНТЕРПОЛОм, також допомагають у націлюванні та затриманні іноземних втікачів або справ про розшук іноземців, які розшуковуються за злочини, скоєні за кордоном, і які зараз перебувають на свободі в США.

ERO керує усіма аспектами процесу імміграційного забезпечення, включаючи ідентифікацію та арешт, внутрішні перевезення, затримання, управління облігаціями та звільнення під наглядом, включаючи альтернативи затриманню. Крім того, ERO вилучає іноземців, яких замовили вивезення з США у понад 170 країн світу.

3. Дирекція офісу головного юридичного радника (OPLA) виступає ексклюзивним представником ICE у процедурах видалення імміграції перед Виконавчим управлінням з питань перегляду імміграції, розглядаючи всі

справи про вивезення, включаючи справи проти іноземців-злочинців, терористів та порушників прав людини.

OPLA також надає повний спектр юридичних послуг для всіх програм та офісів ICE. OPLA надає юридичні консультації та пруденційні консультації працівникам ICE щодо їх митних, кримінальних та імміграційних правоохоронних органів, Закону про свободу інформації та Закону про конфіденційність, етики, юридичної відповідальності відповідно до Федерального закону про деліктні порушення та ряду питань адміністративного права, такі як договірне, фіскальне та трудове законодавство. OPLA представляє агентство перед Радою захисту систем заслуг, Комісією з рівних можливостей зайнятості та Радою з апеляцій за контрактами. Адвокати OPLA надають суттєву підтримку Міністерству юстиції у судовому переслідуванні справ про ДВЗ та захисті органів влади ДВС у федеральному суді.

4. Дирекція управління та адміністрування (M&A) - підтримує три оперативні відділення для просування місії ICE, визначає та відстежує показники діяльності агентства та веде динамічну програму людського капіталу, що включає агресивні зусилля щодо найму та прагнення до рівних можливостей працевлаштування. Він координує адміністративні та управлінські функції ICE для задоволення потреб місії ICE, одночасно допомагаючи керувати динамічним зростанням та майбутнім агентства.

А також керує та підтримує бюджет ICE, витрати, бухгалтерський облік та фінанси, закупівлі, обладнання, майно та програми політики та конфіденційності у повній відповідності до федеральних законів, положень та правил. Забезпечує надійну інтегровану інфраструктуру інформаційних технологій, щоб забезпечити працівникам ICE інструменти, необхідні для досягнення успіху. M&A встановлює стратегії придбання, забезпечує нагляд за закупівельною діяльністю та контрактами, виконує обґрунтовану та економічно ефективну політику, стандарти та системи фінансового управління. Крім того, M&A забезпечує співпрацю з внутрішніми

зацікавленими сторонами для збільшення різноманітності, гарантує своєчасну відповідь на запити Закону про свободу інформації та підтримує потреби агентства у навчанні [84].

Митники розслідують кожен вид контрабандної діяльності, який тільки можна уявити. Вони виявляють наркотики, екзотичних і небезпечних тварин, нелегальний експорт зброї тавійського спорядження, міжнародні схеми відмивання грошей, схеми приховування цінностей; викрадення вантажу, дитячу порнографію тощо [85, с. 62].

Капітанець С. В. вважає, що у цілому всю сферу діяльності Митної служби США можна розділити за такими основними напрямками: реалізація митного законодавства; виконання вимог законів про наркотичні засоби; виконання законів про контроль над експортом; виконання законодавства щодо боротьби з «відмиванням» грошей [69, с. 56]. Проте, ми не погоджуємося, на наш погляд сфера діяльності Митно-прикордонної служби США є значно ширшою, що дозволяє їй ефективно виконувати поставлені завдання.

Проаналізувавши митну службу в системі державного управління в зарубіжних країнах, Ченцов В. В. робить висновок, що основні відмінності в механізмах державного управління митною справою обумовлюються пріоритетами митної політики, визначенням статусу і функцій митної служби, і отже, визначають специфіку організації самих органів і, перш за все, їх адміністративну підпорядкованість, яка може бути класифікована наступним чином:

1. Міністерства і відомства економічно-фінансової групи (Головна митна служба Німеччини, Дирекція митниць і акцизів Бельгії, Головне митне управління Фінляндії, Департамент митниць і непрямих податків Італії, Митна служба Угорщина, Управління митниць Болгарії, Головне митне управління Португалії, Митне бюро США, Департамент митної політики Японії підпорядковані Міністерствам фінансів цих країн. Генеральна дирекція митниць і непрямих податків Франції підпорядкована Міністерству

економіки, фінансів і бюджету. Митні служби Монголії, Польщі, Чехії і Словаччини підкоряються Міністерствам зовнішньої торгівлі, Департамент митниць і акцизів Канади – Міністерству податків і зборів).

2. Міністерства адміністративно-політичної групи (Департамент зовнішньої торгівлі Швеції (що відає і питаннями митної справи підпорядкований Міністерству закордонних справ).

3. Інша адміністративна підпорядкованість (Дирекція митниць Куби входить до складу Міністерства торгових флотів і портів).

4. Автономний статус (Державна митна служба України, Головне митне управління Іспанії функціонують як самостійні органи виконавчої влади. Управління митних і акцизних зборів Великобританії є одним з видів урядових установ) [86, с. 335-336].

3.2. Напрями удосконалення протидії митній злочинності в Україні

Проблеми протидії митній злочинності є тривалими, складними та актуальними для багатьох країн, навіть не залежно від їх економічного розвитку. Проте кожна держава окремо та світова спільнота загалом намагається зробити усе можливе щоб рівень митної злочинності зменшувався.

Якщо говорити про Україну зокрема, то за останіми статистичними даними, а саме за 10 місяців 2020 року, працівниками Державної митної служби України було виявлено та припинено більше 12 тисяч випадків порушень митних правил, загальна вартість яких становить 2,2 млрд грн, що на 155 млн грн більше, порівняно з аналогічним періодом 2019 року [87]. Якщо проаналізувати попередні роки (2015-2019), то кожен рік кількість порушень митних правил хоча й збільшується не значно, проте їх вартість зростає ніби з геометричною прогресією. На жаль, усе це має негативний вплив на економічний стан нашої держави.

Враховуючи євроінтеграційні процеси, що наразі відбуваються в Україні, об'єктивну необхідність та практичну значимість, влада нашої держави повинна вжити заходів, щоб зменшити кількість митних правопорушень, при цьому слід звернути увагу на закордонний досвід.

У цьому випадку ми підтримуємо думку Войтенко І. С. та Мазурець О. О., що глобалізаційні процеси позитивно впливають на економічну діяльність держави, зокрема відкриття можливостей для України як суб'єкта міжнародних економічних відносин, проте існують ризики, що пов'язані із порушенням митних правил, зменшення суми митних платежів, зростання контрабандних товарів тощо. Тому в цій ситуації виникає нагальна потреба щодо невідкладного реагування на зовнішні загрози та оперативна протидія можливим наслідкам [88, с. 69].

Історія становлення митних органів в Україні є триваючим процесом, який відбувається й досі. Для більш детального розуміння, ми склали

Таблицю 1, в якій зазначена послідовність змін, що зазнавав митний орган нашої держави [89, с. 18-22].

Нормативно-правовий акт	Зміни, що зазнавав митний орган
<p>Постанова Кабінету Міністрів Країни від 24 травня 1991 року № 12</p> <p>Указ Президента України від 11 грудня № 1 «Про утворення Державного митного комітету України»</p>	<p>Перетворення Управління державного митного контролю при Раді Міністрів УРСР на Державний комітет митного контролю України</p>
<p>Указ Президента України від 29 листопада 1996 року № 1145/96 «Про Державну митну службу України»</p>	<p>Кардинальна реорганізація структури митної системи України, зміна принципу побудови та управління. Ліквідація Державного митного комітету України, утворення Державної митної служби як центрального органу виконавчої влади.</p>
<p>Указ Президента від 9 грудня 2010 року № 1085\2010 «Про оптимізацію системи центральних органів виконавчої влади»</p>	<p>Спрямування та координація діяльності Державної митної служби України Кабінетом Міністрів України через міністра фінансів України.</p>
<p>Закон України від 13 квітня 2012 року № 4652-VI «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Кримінального процесуального кодексу України»</p>	<p>Надання підрозділам, що ведуть боротьбу з контрабандою, права здійснювати оперативно-розшукову діяльність.</p>
<p>Указ Президента України від 24 грудня 2012 року №726/2012 «Про</p>	<p>Створення Міністерства доходів і зборів України шляхом</p>

деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади»	реорганізації Державної митної служби України та Державної податкової служби України.
Постанова Кабінету Міністрів України від 1 березня 2014 року № 67 «Про ліквідацію Міністерства доходів і зборів»	Ліквідація Міністерства доходів і зборів, відновлення діяльності Державної митної служби як центрального органу виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра фінансів і який забезпечує реалізацію державної політики у сфері державної митної справи.
Постанова Кабінету Міністрів України від 21 травня 2014 року № 160 «Про утворення Державної фіскальної служби»	Утворення Державної фіскальної служби України як центральний орган виконавчої влади, діяльність якого спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України, реорганізувавши Міністерство доходів і зборів шляхом перетворення.
Постанова Кабінету Міністрів України від 18 грудня 2018 року № 1200 «Про утворення Державної податкової служби України та Державної митної служби України»	Реорганізація Державної фіскальної служби шляхом поділу на Державну податкову та Державну митну служби України, як окремі центральні органи виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через міністра фінансів.

Таблиця 1. Становлення митних органів в Україні

Хочемо звернути увагу, що реорганізація Державної фіскальної служби України відбулася внаслідок взятих на себе Україною зобов'язань перед Міжнародним валютним фондом у грудні 2018 року, вона повинна відбутися до кінця 2020 року. На разі уже створено Державну митну службу України та Державну податкову службу України та вони розпочали своє функціонування.

Проте проаналізувавши таблицю 1, ми бачимо, що з моменту незалежності України й до сьогодні, влада України ще не знайшла ту модель митного органу, яка б ефективно функціонувала та забезпечувала реалізацію митної політики. Постійні зміни в організаційній формі митних органів, прийняти низки нормативно-правових актів, що іноді суперечать навіть один одному, спричинили ряд проблем, наслідки яких ми спостерігаємо й досі:

- зупинка розвитку митної справи (ефективність митної справи залежить від низки чинників (ведення митної статистики, обмін митною інформацією, ведення УКТЗЕД, організація і забезпечення діяльності митних органів тощо), яким не приділялася значна увага у період 2012-2018 років);
- пасивна законодавча ініціатива;
- відсутність активного міжнародного співробітництва у 2012-2018 роках;
- неефективність системи митного аудиту тощо.

На наш погляд, владі необхідно визначитися та вжити усіх заходів для впровадження визначеної моделі, та врахувати той факт, що після реорганізації орган не може бути ефективним протягом перших років, тим паче що влада сама надає певний перехідний період. Так, наприклад, Грузія зробила грандіозний стрибок у реформуванні всіх адміністративних сфер. При цьому цей перехід у них відбувся безболісно, більшою мірою внаслідок завдяки запровадженню тотальної автоматизації процесів і акценту на аналітичний контроль [89, с. 22].

Ще однією проблемою є відсутність нормативного визначення Державної митної служби України як правоохоронного органу. Дане питання

є актуальним в адміністративній науці, та науковці не мають єдиної думки щодо цього.

Приймаченко Д.В. зазначає, що узагальнення матеріалів практичної діяльності митних органів свідчить про зростання їх ролі як правоохоронного органу. Завдання щодо запобігання та протидії контрабанді, боротьба з порушеннями митних правил на всій митній території України зафіксовані у Митному кодексі України, набувають дедалі більшого значення [66, с. 18].

Звертаючись до офіційного сайту Верховної Ради України, термін правоохоронний орган визначається як:

- органи прокуратури, внутрішніх справ, служби безпеки, Військової служби правопорядку у Збройних Силах України, митні органи, органи охорони державного кордону, органи державної податкової служби, органи і установи виконання покарань, слідчі ізолятори, органи державної контрольно-ревізійної служби, рибоохорони, державної лісової охорони, інші органи, які здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції; органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій.

- органи державної влади, на які Конституцією і законами України покладено здійснення правоохоронних функцій.

- державні органи, які відповідно до законодавства здійснюють правозастосовні або правоохоронні функції [90].

А Куліш А. М. надає таке визначення: правоохоронні органи - це спеціально уповноважені державні органи, які забезпечують додержання та реалізацію прав і свобод громадян, законності та правопорядку із додержанням встановлених законом правил та процедур відповідно до своєї компетенції [91, с.93].

Курило В. І. та Ільченко О. В. вважають, що функціональний критерій слід визнати головним при визначенні державного органу як правоохоронного [65, с. 91].

Антонов К.В., Варава В.В. зауважують, що у сучасному законодавчому полі правоохоронні функції митних органів України базуються на таких заходах, як безпосередній митний контроль, насамперед огляд та переогляд, аналіз даних митної статистики та отримання орієнтувань від правоохоронних органів. За таких умов покладання на митницю, яка не має при цьому відповідного статусу та повноважень, повної відповідальності за стан боротьби з контрабандою та сприяння розвитку внутрішнього ринку, підвищення ефективності такої діяльності є коректним і обґрунтованим [92].

У більшості проаналізованих країнах у попередньому підрозділі, митні органи є правоохоронними, що надає їм можливість повноцінно виконувати свої завдання, покращити якість правового механізму притягнення до відповідальності за порушення митних правил, здійснюючи при цьому оперативно-розшукову діяльність. Також, визначення Державної митної служби України як правоохоронного органу дало б змогу здійснювати більш ефективне міжнародне співробітництво з метою протидії транснаціональним злочинам.

Для ефективного функціонування також є необхідною наявність чіткого правового регулювання, яке надає певний спектр повноважень, вирішує всі питання пов'язані з діяльністю та в якому відсутні колізії. На жаль, наше національне законодавство не відповідає всьому зазначеному у багатьох сферах правового регулювання, зокрема й у митній сфері. Тому є необхідним удосконалення законодавства, приведення його до відповідності з законодавством Європейського Союзу, враховуючи перспективу євроінтеграційного процесу.

Наступним кроком повинна бути автоматизація митних процедур. Справа в тому, що через постійну реорганізацію митних органів, не приділялася значна увага багатьом чинникам, що допомагають реалізовувати митному політику, у тому числі й у зазначеній сфері. Дослідивши досвід інших країн, ми побачили, що у більшості із них багато процесів відбувається

автоматизовано, за допомогою технічних приладів. Навіть на рівні ЄС було закріплено, що взаємодія між органами повинна відбуватися електронно та була розроблена низка ІТ-систем. Україна не повинна залишатися осторонь науково-технічного прогресу, та як можна більше впроваджувати його в тому числі на митницях. Можливість виконання технічними засобами допоможе підвищити якість митних процедур, спростити їх оформлення, максимально виключити «людський фактор», що як наслідок зменшить корупційну складову у митних органах, та допоможе підвищити довіру до митних органів як резидентів нашої країни, так і нерезидентів.

Наразі Україна робить упевнені кроки до подолання зазначеної проблеми та наближення до розвинутих країн. Відповідно до Угоди про асоціації України з Європейським Союзом, Україна повинна приєднатися до Конвенції про загальну транзитну процедуру, основою якої є технологія Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS). Державною митною службою України був розроблений План дій щодо розгортання NCTS, Графік термінів приєднання України до Конвенції, а також План дій щодо поступового переходу від національного транзитного режиму до загального транзитного режиму та переходу до єдиної транзитної системи, завдяки чому отримано перспективу приєднатися до Конвенції на нараді експертів з питань NCTS за участі представників Генерального директорату з питань оподаткування та Митного союзу Єврокомісії (DG TAXUD), Держмитслужби, Міністерства фінансів України, Посольства України при ЄС, Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції, експертів EU4PFM [93]. Наразі все відбувається до розроблених планів вже розпочався I етап пілотного проекту щодо застосування NCTS та навчання митних офіцерів й учасників пілотного проекту [94].

Також Україною на 10-му засіданні Спільного комітету Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження було презентовано механізм видачі електронних сертифікатів з перевезення товару EUR.1 [95]. За 3,5 місяці свого функціонування, як

незалежного органу, Державна митна служба України запустила онлайн-калькулятор розрахунку вартості розмитнення авто, який дозволяє вирахувати суму податку до сплати за ввезення уживаної або нової машини з-за кордону, а також онлайн-систему скарг на свою роботу [96].

Автоматизація більшості процесів на митниці допоможе знизити рівень корупції. Наприклад, за оцінкою міжнародних експертів митниця може приносити аж 5 мільярдів доларів щороку, якщо зламати усі корупційні схеми на кордоні [97]. За перші місяці роботи, після поділу Державної фіскальної служби України, Державною митною службою України було звільнено понад 500 недобросовісних співробітників [98]. Проте на жаль, за результатами дослідження Європейською Бізнес Асоціацією 53% опитаних вважають, що рівень корупції на митниці не змінюється [99].

Слід зауважити, що для автоматизації митних процедур повинно бути достатнє фінансування та матеріально-технічна база. Тому влада нашої держави повинна забезпечити митні органи достатньою кількістю фінансових ресурсів. Тим паче, що митні органи допомагають попередити несплати митних зборів до бюджету держави, або ж застосувати стягнення до правопорушників, які також поповнюють бюджет держави. Також треба враховувати той факт, що більш фінансовозатратним процес автоматизації буде на початкових етапах: розроблення систем, приведення обладнання у відповідність, навчання співробітників, а згодом, після налагодження механізму роботи усіх цих систем, вони не будуть потребувати стільки коштів.

Вимагає також фінансування й забезпечення працівників митних органів. Воно повинно бути на достатньому рівні, бо по-перше, робота на митницях є складною, та виснажливою як фізично, так й морально, по-друге, працівники повинні бути зацікавлені в ефективному виконанні своїх посадових обов'язків, по-третє, це також допоможе знизити рівень корупції, бо при достатньому забезпеченні працівники не будуть мати бажання вчиняти корупційні проступки. Також треба постійно підвищувати рівень

кваліфікації та правосвідомості працівників, застосовуючи певні заходи навіть спільно з сусідніми країнами. Тим паче, що в Україні є підтримка Європейського Союзу задля кращого управління кордонами, так наприклад, був проведений тренінг на тему: «Моніторинг, оцінювання й управління якістю», організований у межах проекту «Підтримка ЄС у зміцненні інтегрованого управління кордонами (ІУК) в Україні (EU4IBM)» [100].

Отже, лише за допомогою застосування заходів у комплексі та контролю з боку держави за їх ефективним виконання, Україна може забезпечити достатній рівень митної безпеки, проте слід зауважити, що навіть при здійсненні ефективної політики, враховуючи сьогодені реалі, перші відчутні результати можна буде спостерігати лише через декілька років.

ВИСНОВКИ

На підставі проведеного комплексного дослідження зроблені загальні висновки теоретичного та практичного характеру. Проаналізувавши інформацію, виконуючи головні завдання цієї роботи, ми можемо зробити висновки, що митна злочинність є небезпечним явищем для нормального функціонування держави. Загалом поняття «митна злочинність» є відносно новим у науковій доктрині, ми пропонуємо розуміти його як сукупність протиправних, винних, суспільно небезпечних діянь, що посягають на митну політику держави, несуть загрозу економічній, фіскальній, національній, міжнародній безпеці держави та за які передбачено настання юридичної відповідальності. Узагальнюючи існуючі у науковій доктрині визначення поняття «митна злочинність», можна виокремити такі її ознаки: це протиправне, винне діяння; посягає на відносини у сфері митної справи України, що обумовлює високий ступінь небезпечності такого діяння; є транснаціональним; має динамічний характер; є караним. Водночас зважаючи на тенденцію щодо зростання порушень у митній сфері, що обумовлено прогалинами правового регулювання, недоліками у діяльності державних органів, що протидіють порушенням митних правил, вважаємо за доцільне закріплення на законодавчому рівні поняття «митна злочинність». Це дозволить відобразити реальну суспільну небезпечність, ставлення держави до вказаних діянь та консолідувати зусилля держав щодо протидії їм, оскільки митна злочинність вже давно вийшла за межі однієї держави та завдає шкоди економічним інтересам одночасно декількох держав.

Задля ефективної реалізації митної політики держави та забезпечення митної безпеки органами та уповноваженими особами застосовуються адміністративно-правові заходи. У правовій науці відсутнє сформульоване визначення поняття «адміністративно-правові заходи протидії митній злочинності», але проаналізувавши та узагальнюючи підходи до розуміння

адміністративно-правових заходів загалом або у певній сфері, ми пропонуємо визначити їх як сукупність прийомів і способів, що застосовують уповноваженими державними органами і їх посадовими особами, у відповідності до законодавства, у сфері суспільних відносин, що виникають з приводу митної злочинності. Та виділяємо такі ознаки: відбуваються у відповідності до національного законодавства; застосовуються державою для охорони суспільних відносин; обов'язковий, примусовий, владний характер; мета: попередження та припинення правопорушень; особливий суб'єктний склад; системний характер; багатоцільова спрямованість; мають профілактичну функцію. До адміністративно-правових заходів ми віднесли:

1. Заходи адміністративно-правового примусу - сукупність способів й прийомів, що застосовуються уповноваженими органами, відповідно до законодавства з метою попередження, припинення правопорушень та притягнення особи, що вчинила правопорушення до відповідальності (адміністративно-попереджувальні заходи, заходи адміністративного припинення, адміністративні стягнення).

2. Заходи організаційно-правового характеру – сукупність способів й прийомів, що застосовуються з метою організації комплексної діяльності певних органів (заходи організаційного характеру, спрямовані на поведінку осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та прирівняних до них осіб; Заходи, спрямовані на поведінку юридичних і фізичних осіб).

З метою більш ефективної реалізації державної політики та досягнення найбільш бажаного результату, у митній сфері застосовується активна взаємодія органів. При дослідженні адміністративно-правового статусу органів, що протидіють митній злочинності в Україні, ми поділили їх на органи загальної компетенції та органи спеціальної компетенції. Так, до органів загальної компетенції були віднесені Президент України, Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство фінансів України. Їх значення для реалізації митної політики полягає в тому, що насамперед вони здійснюють (або допомагають здійснювати) нормативне регулювання, та

взаємодіють з митними органами. Порядок такої взаємодії визначеним нормативними актами.

До органів спеціальної компетенції ми віднесли Національну поліцію України, Службу безпеки України, Державну прикордонну службу України та податкову міліцію. Взаємодія Державної митної служби України з зазначеними органами відбувається в чітко визначених законодавством межах та порядку. Проте саме ця взаємодія допомагає реалізації завдань, що поставлені перед Держмитслужбою та митною політикою зокрема. Також реалізовувати митну політику та протистояти митній злочинності Державній митній службі України допомагає взаємодія з правоохоронними органами, місцевими державними адміністраціями, органами місцевого самоврядування, іншими органами виконавчої влади та суб'єктами господарювання.

З метою повного розуміння можливих адміністративно-правових засад протидії митним правопорушенням, ми розглянули зарубіжний досвід. Звернулися до досвіду деяких країн Європейського Союзу (Німеччина, Франція, Польща) та Сполучених Штатів Америки.

На теренах Європейського Союзу створений митний союз, головною метою якого є реалізація єдиної митної політики та забезпечення митної безпеки. Не зважаючи на це у кожній країні функціонують національні митні органи, проте всі разом вони діють як єдиний механізм за допомогою співпраці. Так, система митних органів Німеччини є трирівневою (Федеральне міністерство фінансів – Федеральні фінансові дирекції – Головні митні управління), що мають досить широкий спектр повноважень. У Францію функціонує Генеральна дирекція митниць і непрямих податків, що підпорядковується Міністерству фінансів, економіки та промисловості. Повноваження митного органу Франції допомагають йому ефективно реалізовувати митну політику країни та ставлять його в один ряд з іншими правоохоронними органами. Митні органи Польщі зазнали нещодавньої трансформації, так у 2017 році шляхом об'єднання там створена Національна

податкова адміністрація, яка має широкий спектр повноважень та виконує поставлені завдання у тому числі за допомогою співпраці з іншими органами.

Не слід забувати й про спеціалізовані інституції Європейського Союзу, так до таких у митній сфері відноситься Бюро Європейської комісії з питань боротьби з шахрайством, одним із завдань якого є протидія митному шахрайству.

Митно-прикордонна служба США є потужним ефективним органом, що реалізує митну політику. У її складі функціонує чотири дирекції (Розслідування національної безпеки, Операцій з примусу та вивезення, Офісу головного юридичного радника, Управління та адміністрування), компетенція між дирекціями є чітко розподілена, кожній надана широка сфера повноважень, що і робить функціонування органу максимально ефективним.

Митна безпека нашої країни знаходиться на недостатньому рівні, що зумовлено низкою чинників: прогалини у законодавстві, постійні реорганізації, відставання від розвинутих країн у застосуванні сучасних заходів, занедбала матеріально-технічна база тощо. Враховуючи євроінтеграційні процеси, що відбуваються в Україні, ми вважаємо за доцільне та необхідне здійснити певні дії, що допоможуть усунути недоліки та ефективно реалізовувати митну політику нашої країни. Насамперед, влада держави уже повинна визначитися з моделлю митного органу, бо реорганізація майже кожні два роки має негативні наслідки на його функціонуванні в цілому. Також є необхідним визначити митний орган як правоохоронний, що дасть йому змогу повноцінно виконувати свої завдання, покращити якість правового механізму притягнення до відповідальності за порушення митних правил, здійснюючи при цьому оперативно-розшукову діяльність, та дасть змогу здійснювати більш ефективно міжнародне співробітництво з метою протидії транснаціональним злочинам.

Владі також необхідно усунути ряд недоліків у законодавстві, у сфері регулювання митної політики, та привести його у відповідність до законодавства Європейського Союзу.

І найголовнішим напрямом є застосування інноваційних технологій та автоматизації у митній сфері. Усі ці заходи допоможуть підвищити якість митних процедур, спростити їх оформлення, максимально виключити «людський фактор», що як наслідок зменшить корупційну складову у митних органах, та допоможе підвищити довіру до митних органів як резидентів, так і нерезидентів нашої країни, що у майбутньому буде мати позитивний вплив на економічний стан України.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Митний кодекс України: Закон України від 13 березня 2012 року № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text>.
2. Митна політика. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/customs-policy>.
3. Приймаченко Д. В. Митна політика держави та її реалізація митними органами : монографія. Дніпропетровськ, 2006. 332 с.
4. Сандровский К. К. Таможенное право. К.: Вища школа, 2001. 176 с.
5. Сандровский К. К. Таможенное право в Украине : учебное пособие для студентов юрид. вузов и факультетов. К.: Вентури, 2000. 208 с.
6. Комментарий к Таможенному кодексу Российской Федерации / Под ред. А.Н. Козырина. М.: Спарк, 1996. 624 с.
7. Таможенное право : учебник для вузов / Отв. редактор проф. Б. Н. Габричидзе. М.: БЕК, 1998. 480 с.
8. Ківалов С. В., Кормич Б. А. Митна політика України : підручник. Одеса: Юридична література, 2001. 256 с.
9. Гончаров П. К. Таможенная политика // Актуальные проблемы современной таможенной политики России: Материалы заседания “круглого стола” 14 декабря 2005 г. / Под научной ред. проф. Н. М. Блинова. М.: РИО РТА, 2005. С.89-93.
10. Курасова Є. Теоретико-методологічні підходи до визначення поняття «митна політика». *Вісник Академії митної служби України*. 2003. № 2. С. 11-15.
11. Демин П. В. Таможенная политика России как объект политологического исследования: Автореф. дис... к. полит.н.: 23.00.02. СПб., 2008. 26 с.

12. Додін Є. В. Митна злочинність: поняття та структура. *Актуальні проблеми держави і права*. 2011. Вип. 57. С. 361-375.
13. Пашко П. В. Митна безпека (теорія, методологія та практичні рекомендації) : монографія. Одеса : АТ «ПЛАСКЕ», 2009. 628 с.
14. Злочинність. *Вісник кримінологічної асоціації України* : збірник наукових праць. URL: <https://visnikkau.webnode.com.ua/news/zlochinnist/>.
15. Лановенко І. П. Злочинність. Енциклопедія сучасної України : веб-сайт. URL: http://esu.com.ua/search_articles.php?id=16347.
16. Куц В. Поняття злочинності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*. 2016. № 2. С. 34-39.
17. Закалюк А. П. Курс сучасної української кримінології: теорії і практика: У 3 кн. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. Кн. 1. 304 с.
18. Додін Є. В. Організація заходів протидії митній злочинності та митної деліктності. *Вісник Запорізького національного університету*. 2012. № 1. С. 79-85.
19. Дмитрів В. І. Вектори протидії митній злочинності в Україні й світі. *Ефективна економіка*. 2018. № 1. URL: http://www.economy.nauka.com.ua/pdf/1_2018/63.pdf.
20. Міжнародна конвенція про взаємну адміністративну допомогу у відверненні, розслідуванні та припиненні порушень митного законодавства від 23.05.2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_926#Text.
21. Словник української мови: в 11 томах. / АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. К, 2002. Том 3. 380 с.
22. Грянка Г. В. Поняття та класифікація адміністративно-правових заходів протидії корупції. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&Z21ID=&Image_file_name=PDF%2Fboz_2009_20_11.pdf&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=0.

23. Галинська К. Ю. Адміністративно-правові заходи забезпечення інформаційного правопорядку. *Сучасні проблеми адміністративного права та процесу*. Харків, 2017. С. 114-117.
24. Ткаля О. Адміністративно-правовий вплив на неправомірну поведінку: теоретичний аспект. *Правовий вплив на неправомірну поведінку: актуальні грані*. С. 425-450.
25. Адміністративна діяльність. Частина особлива : підручник / За заг. ред. проф. О. М. Бандурки. Харків: Вид-во Ун-ту внутр. справ, "Еспада", 2000. 368 с.
26. Адміністративне право України : підручник. / За заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса: Юридична література, 2003. 920 с.
27. Мельник І. В. Застосування заходів адміністративного примусу в умовах розбудови правової держави. К., 2004. 182 с.
28. Коломоець Т. О. Класифікація заходів адміністративно-правового примусу. *Право України*. 2003. № 2, С. 105-111.
29. Алфьоров С. М. Заходи організаційно-правового характеру в адміністративно-правовому механізмі протидії корупції в ОВС. URL: irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.
30. Рогульський С. С. Адміністративно-правові заходи боротьби з корупцією в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : спец. 12.00.07. К., 2005. 18 с.
31. Про затвердження положень про Державну податкову службу України та Державну митну службу України : Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 року № 227. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/227-2019-%D0%BF#Text>.
32. План роботи Державної митної служби України на друге півріччя 2020 року : затверджений в. о. голови Державної митної служби України від 30 червня 2020 року. URL: <https://customs.gov.ua/web/content/1661?unique=75b3f37ab32b1ebb6d3bb66c09e46bb35ec451aa&download=true>.

33. Державний орган – поняття, ознаки, види. Юридичні послуги Online : веб-сайт. URL: <http://yurist-online.com/ukr/uslugi/yuristam/literatura/stati/tgp/045.php>.
34. Бостан С. К. Теорія держави і права (Актуальні проблеми) : навчальний посібник. Київ, 2013. URL: <https://lawbook.online/ukraine-gosudarstva-prava-teoriya/523-derjavniy-organ-ponyattya-oznaki-41761.html>.
35. Скакун О. Ф. Теорія держави і права : підручник. Харків: Консум, 2001. 656 с.
36. Ткач І. В. Поняття органу державної влади у контексті статей 1173-1175 Цивільного кодексу України. *Вісник Академії адвокатури України*. 2013. №2 (27). С. 18-23.
37. Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту : Закон України від 22 грудня 1998 року № 331-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/331-14#Text>.
38. Модельный закон о борьбе с коррупцией. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/997_998/ed19990403/find?text=%C3%EE%F1%F3%E4%E0%F0%F1%F2%E2%E5%ED%ED%FB%E9+%EE%F0%E3%E0%ED#Text.
39. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text>.
40. Приймаченко Д. В. Компетенція митних органів у сфері реалізації митної політики: сучасний стан. *Вісник Запорізького національного університету*. 2011. № 1. С. 126-130.
41. Ченцов В. Організаційно-правові механізми державного управління митною справою. 2010. URL: [http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03\(6\)/10cvvums.pdf](http://www.dbuapa.dp.ua/vidavnictvo/2010/2010_03(6)/10cvvums.pdf).
42. Комзюк В. Т. Поняття та загальна характеристика взаємодії митних органів з податковими та прикордонними органами. *Форум права*. 2013. № 2. С. 235-240.

43. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 року №254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>.
44. Жукорська Я., Тарасюк Р. Конституційно-правовий статус Президента України. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Випуск 4 (16). С. 163-167.
45. Іванов О. В. Компетенція Верховної Ради України як суб'єкта адміністративно-правового регулювання митної справи. *Вісник Академії митної служби України*. 2011. № 2. С. 32-37.
46. Базилевич В. Д., Базилевич Л. О. Державні фінанси : навчальний посібник. К. : Атіка, 2006. 368 с.
47. Про затвердження Положення про Міністерство фінансів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 375. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/375-2014-%D0%BF#Text>.
48. Митна політика. Міністерство фінансів України : веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/customs-policy>.
49. Долженков О. Ф. Інфраструктура організованої економічної злочинності. Одеса, 2002. 254 с.
50. Золотніков О. С. Взаємодія митних та правоохоронних органів в процесі здійснення митного контролю. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 3. С. 488-491.
51. Про Національну поліцію України : Закон України від 02 липня 2015 року №580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>.
52. Про центральні органи виконавчої влади : Закон України від 17 березня 2011 року № 3166-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>.
53. Бахрах Д. Н. Административное право : учеб. М. : БЕК, 2003. 247 с.
54. Про Службу безпеки України : Закон України від 25 березня 1992 року № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>.

55. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 18 квітня 2010 року № 4651-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.
56. Протидія транснаціональній організованій злочинності. Служба безпеки України : веб-сайт. URL: <https://ssu.gov.ua/protydiia-transnatsionalnii-orhanizovanii-zlochynnosti>.
57. Галанюк Я. С. Напрями взаємодії Державної прикордонної служби України з органами публічної влади у сфері прикордонної безпеки. *Вісник НАДУ при Президентові України*. 2018. № 2. С. 41-47.
58. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03 квітня 2003 року № 661-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>.
59. Михайлова Ю. О. Роль та місце Державної прикордонної служби у системі суб'єктів забезпечення національної безпеки України. *Форум права*. 2017. № 4. С. 152-158.
60. Про затвердження Порядку взаємодії органів Державної прикордонної служби України та Державної фіскальної служби України під час виявлення ознак порушень митних правил, а також виявлення майна, яке не має власника або власник якого невідомий : Наказ Міністерства фінансів України від 18 жовтня 2018 року № 849/828. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1290-18#Text>.
61. Про затвердження Інструкції про порядок взаємодії підрозділів митної варті Державної митної служби України та підрозділів Державної прикордонної служби України : Наказ Державної митної служби України та Адміністрації Державної прикордонної служби України від 8 вереня 2003 року № 597/65. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0803-03#Text>.
62. Гаделія В. МФВ vs податкова міліція: необхідні зміни чи консервація структури? URL: <https://statewatch.org.ua/publications/mvf-vs-podatкова-militsiia-neobkhidni-zminy-chy-konservatsiia-struktury/>.

63. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 року № 2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.
64. Комзюк В. Поняття та структура адміністративно-правового статусу митних органів. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. 2013. № 95. С.25-28.
65. Курило В. І., Ільченко О. В. Взаємодія органів внутрішніх справ та держаної прикордонної служби України в умовах євроінтеграції: адміністративно-правові аспекти : монографія. Київ, 2015. 200 с.
66. Приймаченко Д. В. Щодо вад правової регламентації провадження у справах про порушення митних правил. *Публічне право*. 2011. № 1. С. 15-21.
67. Ченцов В. Особливості еволюції управлінської структури Державної митної служби України. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02\(2\)/Chentsov.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2009/2009-02(2)/Chentsov.pdf).
68. Міжнародна співпраця. Державна митна служба України : веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/mizhnarodna-spiivprazia>.
69. Капітанець С. В. Запобігання та протидія митним правопорушенням: аналіз закордонного досвіду. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. С. 55-58.
70. Кузняк Б. Я., Свічкарь В. А. Особливості митного регулювання в країнах Європейського Союзу. *Ефективна економіка*. 2018. № 4. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/4_2018/9.pdf.
71. Council Regulation (EC) No 515/97 of 13 March 1997 on mutual assistance between the administrative authorities of the Member States and cooperation between the latter and the Commission to ensure the correct application of the law on customs and agricultural matters. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:31997R0515>.
72. REGULATION (EU) 2015/1525 OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32015R1525>.

73. EU Customs strategy. URL: https://ec.europa.eu/taxation_customs/general-information-customs/eu-customs-strategy_en.
74. Customs. URL: https://ec.europa.eu/info/policies/customs_en#policies.
75. Петрова І. Митна служба Німеччини в інтегрованій системі митних служб Європейського Союзу. *Підприємництво, господарство і право*. 2019. № 1. С. 121-126.
76. German Customs Law. URL: <https://www.winheller.com/en/tax-law-tax-advisory/customs-law.html>.
77. L'essentiel de la douane. URL: <https://www.douane.gouv.fr/la-douane/qui-sommes-nous/lessentiel-de-la-douane>.
78. Митна енциклопедія : у двох томах. / Ред кол.: ... І. Г. Бережнюк (відп. ред.) та ін. Хмельницький : ПП Мельник А. А., 2013. Т.2. 536 с.
79. Obwieszczenie Marszałka Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 31 października 2016 r. w sprawie ogłoszenia jednolitego tekstu ustawy o Służbie Celnej. URL: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160001799>.
80. Бережнюк І. Г. Реформування митної системи Польщі. URL: http://scientificview.umsf.in.ua/archive/2009/2_42_2009/6.pdf.
81. OLAF in figures. URL: https://ec.europa.eu/anti-fraud/investigations/fraud-figures_en.
82. Policies to prevent and deter fraud. URL: https://ec.europa.eu/anti-fraud/policy/preventing-fraud_en.
83. What We Do. URL: <https://www.ice.gov/overview>.
84. Who We Are. URL: <https://www.ice.gov/about>.
85. Калашников В. М. Правові та організаційні засади митної політики США. *Правова позиція*. 2016. № 1 (16). С. 59-67.
86. Ченцов В. В. Митна служба в системі державного управління в зарубіжних країнах: компаративний аналіз. *Університетські наукові записки*. 2009. № 1(29). С. 333-339.

87. За 10 місяців 2020 року працівниками Держмитслужби виявлено порушень митних правил на 2,2 млрд грн. Державна митна служба України : веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/za-10-misiatsiv-2020-roku-pratsivnikami-derzhmitsluzhbi-viiavleno-porushen-mitnikh-pravil-na-22-mlrd-grn-236>.

88. Войтенко І. С., Мазурець О. О. Реформування митної політики та безпеки в Україні в умовах євроінтеграції. *Міжнародний юридичний вісник: актуальні проблеми сучасності (теорія та практика)*. 2018. Вип. 1-2 (10-11). С. 68-73.

89. Саварець А. Український та зарубіжний досвід побудови митних органів: рекомендації для сучасної України. Київ, 2017. 24 с.

90. Термін «правоохоронні органи». Верховна Рада України : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/term/22996>.

91. Куліш А. М. Щодо визначення поняття «правоохоронні органи». *Право і безпека*. 2005. № 4'5. С. 90-93.

92. Антонов К. В. Збільшення правоохоронних повноважень митних органів у контексті розвитку митного та оперативно-розшукового законодавства. URL: <http://www.pravoznavec.com.ua/period/article/1691/%C0>.

93. Україна отримала перспективу приєднатися до міжнародної системи NCTS наприкінці 2021 року. Державна митна служба України : веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ukrayina-otrimala-perspektivu-priiednatisia-do-mizhnarodnoyi-sistemi-ncts-naprikintsi-2021-roku-246>.

94. В Україні розпочався I етап пілотного проекту щодо застосування Нової комп'ютеризованої транзитної системи (NCTS). Державна митна служба України : веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/v-ukrayini-rozpochavsia-i-etap-pilotnogo-proektu-shchodo-zastosuvannia-novoyi-kompiuterizovanoyi-tranzitnoyi-sistemi-ncts-251>.

95. Держмитслужбою на десятому засіданні Спільного комітету Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні

правила походження презентовано механізм видачі електронних сертифікатів з перевезення товару EUR.1. Державна митна служба України : веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/derzhmitsluzhboiu-nadesiatomu-zasidanni-spilnogo-komitetu-regionalnoyi-konventsii-pro-pan-ievro-seredzemnomorski-preferentsiini-pravila-pokhodzhennia-prezentovano-mekhanizm-vidachi-elektronnikh-sertifikativ-z-perevezennia-tovaru-eur-1-248>.

96. Митниця відзвітувала за 100 днів роботи: звільнили понад 500 недобросовісних співробітників. УНІАН : веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10931318-mitnicya-vidzvituvala-za-100-dniv-roboti-zvilnili-ponad-500-nedobrosovisnih-spivrobotnikiv.html>.

97. Журналісти з'ясували, хто саботує боротьбу з корупцією на митниці. УНІАН : веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10727643-zhurnalisti-z-yasovali-hto-sabotuye-borotbu-z-korupciyeyu-na-mitnici-video.html>.

98. Митниця відзвітувала за 100 днів роботи: звільнили понад 500 недобросовісних співробітників. УНІАН : веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10931318-mitnicya-vidzvituvala-za-100-dniv-roboti-zvilnili-ponad-500-nedobrosovisnih-spivrobotnikiv.html>.

99. Корупції стало менше: бізнес покращив оцінку роботи українських митниць. УНІАН : веб-сайт. URL: <https://www.unian.ua/economics/finance/10658145-korupciji-stalo-menshe-biznes-pokrashchiv-ocinku-roboti-ukrajinskih-mitnic.html>.

100. ЄС підтримує навчання українських митників та прикордонників задля кращого управління кордонами. Державна митна служба України : веб-сайт. URL: <https://customs.gov.ua/news/zagalne-20/post/ies-pidtrimuie-navchannia-ukrayinskikh-mitnikiv-ta-prikordonnikiv-zadlia-krashchogo-upravlinnia-kordonami-247>.